

Gelijkheid, blijheid?

*Een onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van een
vermogensaftrek in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969*

Naam: A.M.J.M. Dresschers

Studentnummer: 540723

Begeleider: Mr. Y. Workum-Vink

Tweede beoordelaar: L.C. van Hulten Msc

Datum definitieve versie: 22 juni 2022

Het geschrevene in deze scriptie is de opvatting van de auteur en niet noodzakelijk die van de begeleider, tweede beoordelaar, Erasmus School of Economics of Erasmus Universiteit Rotterdam.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Lijst van gebruikte afkortingen	4
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Probleemstelling	6
1.3 Toetsingskader	7
1.4 Afbakening	7
1.5 Opbouw.....	8
2. Behandeling eigen vermogen en vreemd vermogen in Wet VPB 1969	9
2.1 Inleiding.....	9
2.2 Achtergrond verschil in behandeling	9
2.3 Onderscheid eigen vermogen en vreemd vermogen	10
2.3.1 Civielrechtelijk onderscheid.....	10
2.3.2 Fiscaalrechtelijk onderscheid	12
2.3.2.1 Herkwalificatie.....	12
2.3.2.2 Renteaftrekbeperkingen	15
2.5 Deelconclusie	17
3. Vermogensaftrek.....	19
3.1 Inleiding.....	19
3.2 Hard ACE	19
3.2.1 Grondslag.....	20
3.2.1.1 Waardebepaling	20
3.2.1.2 Peildata.....	23
3.2.2 Tarief.....	23
3.3 Soft ACE	24
3.3.1 Nationaal	25
3.3.2 Europees	26
3.4 ACC	28
3.5 Vermogensbijtelling	29
3.5 Deelconclusie	31
4. Doeltreffendheid en doelmatigheid	32
4.1 Inleiding.....	32

4.2 Het doel.....	32
4.3 Doeltreffendheid.....	32
4.3.1 Hard ACE	32
4.3.2 Soft ACE	35
4.3.2.1 Nationaal	35
4.3.2.2 Europees.....	37
4.3.3. ACC.....	39
4.4 Doelmatigheid	40
4.4.1 Hard ACE	40
4.4.2 Soft ACE	44
4.4.2.1 Nationaal	44
4.4.2.2 Europees.....	46
4.4.3 ACC.....	47
4.5 Verbeterpunten.....	48
4.6 Deelconclusie	50
5. Conclusie.....	51
Literatuurlijst	53
Jurisprudentielijst.....	55
Bijlage 1: Overzicht hoofdstuk 3.....	56
Bijlage 2: Overzicht hoofdstuk 4.....	58

Lijst van gebruikte afkortingen

ACE	Allowance for Corporate Equity
ACC	Allowance for Corporate Capital
B.V.	Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
BW	Burgerlijk Wetboek
DEBRA	Debt-Equity Bias Reduction Allowance
EC	Europese Commissie
EU	Europese Unie
Het onderzoek	Het nationale onderzoek naar een gelijkere behandeling van eigen en vreemd vermogen
HvJ EG	Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
HR	Hoge Raad der Nederlanden
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MvT	Memorie van Toelichting
N.V.	Naamloze vennootschap
Wet IB 2001	Wet inkomstenbelasting 2001
Wet VPB 1969	Wet op de vennootschapsbelasting 1969

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De recente coronacrisis heeft niet alleen de kwetsbaarheid van het menselijk lichaam, maar ook de financiële kwetsbaarheid van ondernemingen blootgelegd. De coronasteun van de overheid heeft deze kwetsbaarheid van ondernemingen tijdens de coronacrisis op de achtergrond gehouden. Inmiddels is de coronasteun volledig afgebouwd en worstelen ondernemingen met (problematisch) hogere schuldenlasten dan voor de coronacrisis.¹ De stijgende energiekosten en hoge inflatie maken ondernemingen helemaal kwetsbaar. Menige onderneming zal de huidige economische situatie dan ook niet overleven, waardoor een flinke stijging in het aantal faillissementen wordt verwacht.² Een robuuste kapitaalstructuur bij ondernemingen begunstigt het opvangen van economische schokken, zoals de coronacrisis.³

De kapitaalstructuur van een onderneming wordt door de financieringskeuze bepaald. Een onderneming kan met eigen vermogen of met vreemd vermogen worden gefinancierd. Een financieringskeuze op basis van bedrijfseconomische beslissingen is het meest efficiënt. Deze efficiëntie wordt echter verstoord door de fiscale wetgeving, waardoor een welvaartsverlies optreedt.⁴ In de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (hierna: Wet VPB 1969) wordt de vergoeding op eigen vermogen en vreemd vermogen anders behandeld. De vergoeding op eigen vermogen, dividend, is niet aftrekbaar van de fiscale winst van de betaler en slechts onder voorwaarden⁵ niet belast bij de ontvanger. Daarentegen is de vergoeding op vreemd vermogen, rente, wel aftrekbaar van de fiscale winst van de betaler en belast bij de ontvanger. De ongelijke behandeling van financieringskosten op vermogen zorgt voor een relatief lage prijs voor vreemd vermogen. Dit vormt een fiscale stimulans om financiering met vreemd vermogen te verkiezen boven financiering met eigen vermogen.⁶ Deze voorkeur wordt debt bias genoemd. In tijden van economische crisis vergroot een (te) hoge schuld door betalingsverplichtingen evenwel het risico op financiële problemen. Het verkleinen van de debt bias zorgt aldus voor een robuustere kapitaalstructuur bij ondernemingen.

Al geruime tijd wordt over een gelijkere behandeling van eigen en vreemd vermogen nagedacht om de debt bias te verkleinen. Reeds in 2010 werd door de Studiecommissie belastingstelsel, een

¹ Kamer van Koophandel 2022.

² Kamer van Koophandel 2022.

³ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2020/21, 35 572, nr. 100, p. 1.

⁴ Van Strien 2007, p. 24.

⁵ De deelnemingsvrijstelling van art. 13 Wet VPB 1969.

⁶ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2020/21, 35 572, nr. 100, p. 3.

vermogensaftrek als mogelijke oplossing genoemd.⁷ In 2021 is, naar aanleiding van de toegenomen kwetsbaarheid van bedrijven door de coronacrisis, opnieuw onderzoek (hierna: het onderzoek) gedaan naar de gelijkere behandeling van de vergoeding op eigen vermogen en vreemd vermogen in de Wet VPB 1969.⁸ In het onderzoek wordt naast een aanscherping van de huidige renteaftrekbeperkingen ook een vermogensaftrek onderzocht. Een vermogensaftrek houdt in dat eigen vermogen fiscaal meer gelijk aan vreemd vermogen wordt behandeld door een aftrek toe te staan over het eigen vermogen. Een andere benaming voor een vermogensaftrek is een Allowance for Corporate Equity (hierna: ACE). Een vermogensaftrek kan verschillende vormen aannemen, bijvoorbeeld een aftrek over het volledige eigen vermogen (hard ACE) of over een gedeelte van het eigen vermogen (soft ACE). Daarnaast kan ook aftrek worden verleend over het gehele kapitaal, eigen vermogen en vreemd vermogen. Dit staat bekend als Allowance for Corporate Capital (hierna: ACC). Naast een nationale invoering wordt ook over een invoering in alle lidstaten van de Europese Unie (hierna: EU) nagedacht. De Europese Commissie (hierna: EC) heeft in 2022 een nieuw voorstel voor een vermogensaftrek gepubliceerd, de Debt-Equity Bias Reduction Allowance (hierna: DEBRA).⁹

1.2 Probleemstelling

Het verkleinen van de debt bias door een gelijkere fiscale behandeling van eigen en vreemd vermogen kan dus middels een vermogensaftrek worden bewerkstelligd. Bij de invoering van een vermogensaftrek in de wet VPB 1969 kan uit verschillende varianten worden gekozen. Om te bepalen welke variant vermogensaftrek de voorkeur geniet, wordt de volgende centrale onderzoeksvraag beantwoord:

Welke variant vermogensaftrek is het meest doeltreffend en doelmatig voor de verkleining van de debt bias?

De centrale onderzoeksvraag wordt door middel van de volgende deelvragen beantwoord:

Hoofdstuk 2: Hoe wordt de vergoeding op eigen vermogen en vreemd vermogen momenteel in de Wet VPB 1969 behandeld?

Hoofdstuk 3: Welke varianten vermogensaftrek zijn mogelijk en wat zijn de overige vormgevingsopties?

⁷ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2009/10, 32 140, nr. 4, p. 88.

⁸ Brief van de Staatssecretaris van Financiën van 13 september 2021 (*Kamerstukken II* 2020/21, 35 572, nr. 100).

⁹ COM(2022)216 def.

Hoofdstuk 4: *In hoeverre voldoen de varianten vermogensaftrek en vormgevingsopties aan doeltreffendheid en doelmatigheid?*

1.3 Toetsingskader

De varianten van een vermogensaftrek en vormgevingsopties worden aan doeltreffendheid (effectiviteit) en doelmatigheid (efficiëntie) getoetst. Deze kwaliteitseisen voor wetgeving komen uit de nota Zicht op wetgeving en zijn onder andere van belang voor de bepaling van de inhoud van wetten.¹⁰

De optimale variant vermogensaftrek voldoet volledig aan beide kwaliteitseisen. Het vereiste van doeltreffendheid onderzoekt in hoeverre de beoogde doelstellingen van een vermogensaftrek worden verwezenlijkt. Een vermogensaftrek is doeltreffend indien deze een gelijke(re) fiscale behandeling tot gevolg heeft waardoor de debt bias wordt verkleind. Het vereiste van doelmatigheid onderzoekt welke verhouding tussen de baten en lasten door een vermogensaftrek ontstaat. De baten omvatten de doeltreffendheid en de lasten omvatten de daarbij ingezette middelen. Een vermogensaftrek is doelmatig indien de baten opwegen tegen de lasten. De doelmatigheid wordt vanuit het perspectief van de overheid en de belastingplichtigen bekeken. Bij de toetsing hebben beide kwaliteitseisen een gelijk gewicht.

De doeltreffendheid en doelmatigheid worden aan de hand van de volgende opties beoordeeld:

-- (onvoldoende), - (matig), + - (neutraal), + (goed), ++ (uitstekend)

1.4 Afbakening

In beginsel wordt uitsluitend op de Wet VPB 1969 ingegaan, tenzij een andere wet van belang is voor de beantwoording van de onderzoeksvraag. Verder worden alleen de renteaftrekbeperkingen die zien op een gelijke fiscale behandeling besproken. In hoofdstuk twee wordt niet op de onzakelijke lening ingegaan. Een onzakelijke lening leidt niet tot herkwalficatie en heeft bovendien betrekking op de afwaardering in plaats van op de vergoeding van vermogen. In hoofdstuk drie worden de meest onderscheidende varianten vermogensaftrek besproken, andere vermogensaftrekken zijn mijns inziens subvarianten van deze varianten. In hoofdstuk vier wordt de doeltreffendheid van een vermogensaftrek an sich niet getoetst. Een vermogensaftrek zorgt namelijk voor een verkleining van de debt bias doordat (een gedeelte van) de vergoeding op eigen vermogen, in lijn met de vergoeding

¹⁰ *Kamerstukken II 1990/91, 22 008, nrs. 1-2, p. 25.*

op vreemd vermogen, aftrekbaar is. De beoordelingsopties geven dus geen antwoord op of een vermogensaftrek doeltreffend is, maar in hoeverre een vermogensaftrek doeltreffend is. De doelmatigheid van een vermogensaftrek an sich wordt eveneens niet getoetst. Dit wordt echter wel zijdelings aan de hand van de varianten getoetst. De doelmatigheid hangt immers af van de gekozen variant, omdat de baten en lasten worden afgewogen.

1.5 Opbouw

In dit onderzoek staat de toetsing van verschillende varianten van een vermogensaftrek middels literatuur centraal. In hoofdstuk twee wordt de huidige behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen in de Wet VPB 1969 uiteengezet. In hoofdstuk drie worden de varianten vermogensaftrek en de vormgevingsopties besproken. In hoofdstuk vier worden de varianten vermogensaftrek en vormgevingsopties aan doeltreffendheid en doelmatigheid getoetst. Ook worden verbeterpunten en mogelijke oplossingen met betrekking tot de doeltreffendheid en doelmatigheid besproken. Tot slot volgt in hoofdstuk vijf de conclusie en wordt een antwoord op de onderzoeksvraag gegeven.

2. Behandeling eigen vermogen en vreemd vermogen in Wet VPB 1969

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de huidige behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen in de Wet VPB 1969 besproken. Alvorens in te gaan op het belang van een vermogensaftrek en welke variant hierbij aansluit, dient men te begrijpen hoe eigen en vreemd vermogen momenteel wordt behandeld. Hiervoor wordt in dit hoofdstuk eerst de achtergrond achter het verschil in behandeling van de vergoeding op eigen vermogen en vreemd vermogen uitgelegd. Daarna wordt het civiel- en fiscaalrechtelijk onderscheid tussen eigen vermogen en vreemd vermogen behandeld. Hier worden ook de tekortkomingen van de huidige maatregel, om de vergoeding op eigen en vreemd vermogen fiscaal gelijkjer te behandelen, besproken. De deelvraag die in dit hoofdstuk wordt beantwoord luidt: 'Hoe wordt de vergoeding op eigen vermogen en vreemd vermogen momenteel in de Wet VPB 1969 behandeld?'

2.2 Achtergrond verschil in behandeling

Het verschil in de fiscale behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen wordt door het klassieke stelsel veroorzaakt. Deze benadering houdt in dat een vennootschap zelfstandig over de winst wordt belast, onafhankelijk van de belastingheffing bij de aandeelhouder. Bij een fundamentele uitwerking van de zelfstandigheidsgedachte zijn alle belastbare vergoedingen voor de terbeschikkingstelling van vermogen aftrekbaar. Hierdoor wordt uitsluitend de overwinst belast.¹¹

In de Wet VPB 1969 wordt de winst belast op grond van het totaalwinstbeginsel van art. 8 Wet VPB 1969 in samenhang met art. 3.8 Wet inkomstenbelasting 2001 (hierna: Wet IB 2001). De zelfstandigheidsgedachte in de Wet WPB 1969 wordt echter niet volledig doorgetrokken, dit blijkt onder andere uit art. 10 Wet VPB 1969 waarin winstuitdelingen¹² worden uitgesloten van aftrek. Een winstuitdeling wordt namelijk niet beschouwd als winstbepalende maar als winstbestemmende uitgave.¹³ Derhalve valt de vergoeding op eigen vermogen onder de onbelaste kapitaalsfeer en is dus niet aftrekbaar bij de betalende vennootschap. Daarentegen valt de vergoeding op vreemd vermogen, in lijn met de zelfstandigheidsgedachte, onder de belaste winstsfeer en is dus wel aftrekbaar bij de

¹¹ Hofman, in: *Cursus Belastingrecht Vpb*.0.0.1.d2 (online, bijgewerkt 8 februari 2022).

¹² Art. 10 lid 1 onderdeel a Wet VPB 1969.

¹³ Van Strien 2007, p. 12.

betalende vennootschap. De gunstigere fiscale behandeling van vreemd vermogen veroorzaakt fiscaal gedreven gedrag om met vreemd vermogen te financieren.

De keuze van de wetgever voor het klassieke stelsel, en de daarbij behorende ongelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen, hangt nauw samen met de functie van de vennootschapsbelasting.¹⁴ De vennootschapsbelasting is aanvullend op de heffing van inkomstenbelasting.¹⁵ Zonder de vennootschapsbelasting als 'voorheffing' kan een onderneming in een vennootschap worden gebracht en de heffing van inkomstenbelasting worden uitgesteld. Daarnaast wordt met de vennootschapsbelasting geprobeerd een globaal evenwicht te creëren.¹⁶ Een globaal evenwicht wordt bereikt indien de heffing van inkomstenbelasting bij een particuliere ondernemer gelijk is aan de heffing van inkomsten- en vennootschapsbelasting bij een aandeelhouder. De rechtsvormkeuze is hierdoor fiscaal irrelevant.

2.3 Onderscheid eigen vermogen en vreemd vermogen

In deze paragraaf wordt respectievelijk het civiel- en fiscaalrechtelijk onderscheid tussen eigen vermogen en vreemd vermogen besproken. Deze onderscheiden zijn niet gelijk. Desalniettemin wordt voor de fiscale behandeling in beginsel van de civielrechtelijke vorm van de geldverstrekking uitgegaan.¹⁷

2.3.1 Civielrechtelijk onderscheid

In het civiele en fiscale recht zijn geen definities van eigen vermogen en vreemd vermogen te vinden. Het civielrechtelijk onderscheid tussen eigen vermogen en vreemd vermogen vindt zijn oorsprong in het verschil tussen het kapitaal- en geldleningbegrip. Een geldlening wordt omschreven in art. 7:129 lid 1 Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) als: "De overeenkomst van geldlening is de kredietovereenkomst waarbij de ene partij, de uitlener, zich verbindt aan de andere partij, de lener, een som geld te verstrekken en de lener zich verbindt aan de uitlener een overeenkomstige som geld terug te betalen.". Hieruit blijkt dat het gaat om een tijdelijke verstrekking van een geldsom. De terugbetaling van de

¹⁴ Van Strien 2007, p. 13.

¹⁵ Bij een eenmanszaak of vennootschap onder firma betaald een ondernemer inkomstenbelasting. Een vennootschap betaald vennootschapsbelasting. Pas zodra de vennootschap dividend uitkeert, betaald de ondernemer over het dividend inkomstenbelasting.

¹⁶ Van Strien 2007, p. 14.

¹⁷ HR 27 januari 1988, ECLI:NL:HR:1988:ZC3744, r.o. 4.2.

geldlening vindt plaats op het moment overeengekomen in de overeenkomst.¹⁸ Verder wordt over de geldlening verplicht rente betaald tenzij anders blijkt uit de overeenkomst.¹⁹

Anders dan voor de geldlening is in het BW geen algemeen kapitaalbegrip opgenomen. Wel wordt in het BW een onderscheid gemaakt tussen vier kapitaalbegrippen: maatschappelijk kapitaal²⁰, geplaatst kapitaal²¹, gestort kapitaal²² en minimumkapitaal²³. Het maatschappelijk kapitaal is het maximum tot welk bedrag een vennootschap aandelen kan uitdelen zonder statutenwijziging. Maatschappelijk kapitaal is verplicht voor naamloze vennootschappen (hierna: N.V.) en optioneel voor besloten vennootschappen (hierna: B.V.). Het geplaatste kapitaal is de som van de nominale waarde van de uitstaande aandelen. De uitoefening van zeggenschapsrechten, zoals stemrechten, worden bepaald op grond van het geplaatste kapitaal.²⁴ Het gestorte kapitaal is het door de aandeelhouders voldane gedeelte van het geplaatste kapitaal.²⁵ Alleen voor de rechtsgeldige totstandkoming van een N.V. is een minimum aan kapitaal vereist. Daarnaast is in art. 2:370 lid 1 onderdeel d BW bepaald dat, ondanks het ontbreken van eigen vermogensbegrip, het gestorte kapitaal en het ter storting opgevraagde gedeelte daarvan behoren tot het eigen vermogen van een vennootschap.

Uit het voorgaande zijn civielrechtelijk vier verschillen tussen eigen vermogen, kapitaal, en vreemd vermogen, een geldlening, te benoemen.²⁶ Het eerste verschil is **eigendom en zeggenschap**. Een aandeel vertegenwoordigt een stuk eigendom in een onderneming. Hiermee verkrijgt de aandeelhouder zeggenschapsrechten, waarmee stemrechten in de algemene vergadering van aandeelhouders worden verkregen. In de algemene vergadering van aandeelhouders wordt onder meer het dagelijks bestuur gekozen. De verstrekker van vreemd vermogen verkrijgt daarentegen geen eigendom en derhalve ook geen zeggenschap.

Het tweede verschil is de **tijdsduur van de vermogensoverdracht**. Het verstrekken van eigen vermogen is doorgaans permanent en dus zonder terugbetalingsverplichting. Daarentegen is het verstrekken van vreemd vermogen tijdelijk en dus met terugbetalingsverplichting. Het is aan de partijen zelf om te

¹⁸ Art. 7:129e BW.

¹⁹ Art. 7:129c lid 1 BW.

²⁰ Art. 2:67 lid 1 (N.V.) & art. 2:178 lid 1 (B.V.) BW.

²¹ Art. 2:67 lid 1 (N.V.) & art. 2:178 lid 1 (B.V.) BW.

²² Art. 2:80 lid 1 (N.V.) & art. 2:191 lid 1 (B.V.) BW.

²³ Art. 2:67 lid 2 (N.V.) BW.

²⁴ Art. 2:78 jo. art. 2:118 lid 1 en lid 2 (N.V.) & art. 2:189 jo. art. 2:228 lid 1 en lid 2 (B.V.) BW.

²⁵ Art. 2:80 lid 1 (N.V.) & art. 2:191 lid 1 (B.V.) BW.

²⁶ Van Strien 2007, p. 16.

bepalen wanneer en hoe aan deze terugbetalingsverplichting wordt voldaan. Uit jurisprudentie blijkt dat de terugbetalingsverplichting bepalend is voor de civielrechtelijke kwalificatie als geldlening.²⁷

Het derde verschil is de **vergoeding**. Een aandeelhouder heeft naast zeggenschapsrechten ook vermogensrechten, zoals het recht op dividend.²⁸ Dividend is de vergoeding voor het ter beschikking stellen van eigen vermogen. De hoeveelheid dividend dat wordt uitgekeerd is afhankelijk van het behaalde resultaat. Bij tegenvallende resultaten kan worden besloten minder dividend uit te keren. In bepaalde gevallen mag zelfs geen dividend worden uitgekeerd.²⁹ De vergoeding voor het ter beschikking stellen van vreemd vermogen is rente. In tegenstelling tot dividend, is het bedrag aan rente veelal een vooraf, vast overeengekomen percentage van de nominale hoofdsom van de geldlening.

Het vierde verschil is het **risico voor het ter beschikking gestelde vermogen**. Een verstrekker van eigen vermogen loopt meer risico dan de verstrekker van vreemd vermogen. Kapitaal fungeert namelijk als garantiekapitaal voor schuldeisers. Bij een faillissement wordt eerst het door de schuldeisers ter beschikking gestelde vermogen terugbetaald. Nadat alle schuldeisers zijn terugbetaald, worden de aandeelhouders met het resterende bedrag voortvloeiend uit de liquidatie pas terugbetaald.³⁰ Daarnaast hebben schuldeisers wel en aandeelhouders niet de mogelijkheid om zekerheden te stellen, bijvoorbeeld door een pand- of hypotheekrecht.

2.3.2 Fiscaalrechtelijk onderscheid

Als hoofdregel moet voor het fiscale onderscheid van de civielrechtelijke vorm worden uitgegaan. Uit jurisprudentie en de Wet VPB 1969 blijken echter uitzonderingen op deze hoofdregel. Civielrechtelijk vreemd vermogen dat feitelijk als eigen vermogen functioneert, wordt middels herkwalificatie fiscaal als eigen vermogen gekwalificeerd en is derhalve niet aftrekbaar. Daarnaast maken renteaftrekbeperkingen inbreuk op de aftrekbaarheid van de vergoeding op vreemd vermogen. In deze paragraaf worden alleen art. 15b en art. 15bd Wet VPB 1969 besproken omdat deze artikelen een gelijkere behandeling van eigen en vreemd vermogen als doel hebben.

2.3.2.1 Herkwalificatie

Bij herkwalificatie wordt van de hoofdregel, dat de civielrechtelijke vorm van een geldverstrekking bepalend is, afgeweken. Herkwalificatie houdt in dat civielrechtelijk vreemd vermogen dat feitelijk als

²⁷ HR 8 september 2006, ECLI:NL:PHR:2006:AV2327, r.o. 3.4.

²⁸ Art. 2:105 lid 1 (N.V.) & art. 2:216 lid 1 (B.V.) BW.

²⁹ Art. 2:105 lid 2 (N.V.) & art. 2:216 lid 2 (B.V.) BW.

³⁰ Aandeelhouders krijgen als eerste minder of niets van het ter beschikking gestelde vermogen terug indien bij liquidatie een tekort ontstaat. Aandeelhouders krijgen bij een overschot bij liquidatie echter het gehele overschot.

eigen vermogen functioneert, fiscaalrechtelijk als eigen vermogen wordt gekwalificeerd en derhalve niet aftrekbaar is. De aftrekbare vergoeding op vreemd vermogen kan hierdoor niet kunstmatig worden opgehoogd, waarmee mijns inziens een gelijkere fiscale behandeling wordt bereikt. In het Unileverarrest³¹ zijn drie uitzonderingen op de hoofdregel geformuleerd die hieronder worden toegelicht.

De eerste uitzondering is de **schijnlening**: *‘indien alleen naar de schijn sprake is van een lening, terwijl partijen in werkelijkheid hebben beoogd een kapitaalverstrekking tot stand te brengen’*.³²

Op basis van bovenstaande formulering wordt van schijn gesproken indien de betrokken partijen iets anders tot stand brengen dan zij pretenderen.³³ Het subjectieve element, de uiteenlopende wil en werkelijkheid, dient aan objectief waarneembare feiten en omstandigheden te worden getoetst. Dit is niet eenvoudig aangezien de wil van partijen zich moeilijk vast laat leggen in objectief waarneembare criteria.³⁴ Omdat partijen in werkelijkheid een kapitaalverstrekking beogen, is het onwenselijk om de rentekosten in aftrek toe te staan. Hierom vindt herkwalificatie plaats van vreemd vermogen naar eigen vermogen.

De tweede uitzondering is de **deelnemerschapslening**: *‘indien de lening is verstrekt onder zodanige voorwaarden dat de schuldeiser met het door hem uitgeleende bedrag in zekere mate deel heeft in de onderneming van de schuldenaar’*.³⁵

Om als deelnemerschapslening te kwalificeren moet cumulatief aan drie voorwaarden worden voldaan.³⁶ Ten eerste moet de vergoeding vrijwel geheel winstafhankelijk zijn.³⁷ De winstafhankelijkheid kan zich tonen in de omvang van de rente en/of de verschuldigdheid van de rente.³⁸ Ten tweede moet de schuld bij alle concurrente schuldeisers zijn achtergesteld. Dit blijkt doorgaans uit de leenovereenkomst. Ten derde mag de schuld geen vaste looptijd hebben en slechts opeisbaar zijn bij faillissement, surséance van betaling of liquidatie. Aan het criterium van geen vaste looptijd wordt tevens voldaan indien de looptijd van de lening langer dan 50 jaar is.³⁹

³¹ HR 27 januari 1988, ECLI:NL:HR:1988:ZC3744.

³² HR 27 januari 1988, ECLI:NL:HR:1988:ZC3744, r.o. 4.3.

³³ Van Strien 2007, p. 61.

³⁴ Van Strien 2007, p. 79.

³⁵ HR 27 januari 1988, ECLI:NL:HR:1988:ZC3744, r.o. 4.3.

³⁶ HR 11 maart 1998, ECLI:NL:PHR:AA2453, r.o. 3.3.

³⁷ HR 25 november 2005, ECLI:NL:PHR:AT5958, r.o. 3.2.

³⁸ Van Strien 2007, p. 86.

³⁹ HR 25 november 2005, ECLI:NL:PHR:AT5958, r.o. 3.2.

De lening vertoont in werkelijkheid meer kenmerken van aandelenkapitaal dan van een geldlening waardoor het ongewenst is om de rentekosten in aftrek toe te staan. Hierom vindt herkwalificatie plaats van vreemd vermogen naar eigen vermogen. Dat de rentekosten van een deelnemerschapslening niet aftrekbaar zijn, is inmiddels wettelijk vastgelegd in art. 10 lid 1 onderdeel d Wet VPB 1969. Echter zonder de genoemde criteria waardoor de genoemde jurisprudentie nog altijd relevant is.⁴⁰

De derde uitzondering is de **bodemlozeputlening**: *‘het geval dat een belastingplichtige op grond van zijn positie als aandeelhouder in een vennootschap in welke hij een deelneming in de zin van artikel 13 houdt, aan deze vennootschap een geldlening verstrekt onder zodanige omstandigheden dat aan de uit die lening voortvloeiende vordering, naar hem reeds aanstonds duidelijk moet zijn geweest, voor het geheel of voor een gedeelte geen waarde toekomt omdat het door hem ter leen verstrekte bedrag niet of niet ten volle zal kunnen worden terugbetaald, zodat het geheel of gedeeltelijk zijn vermogen – voor zover dat niet bestaat uit de aandelen in de dochtervennootschap – blijvend heeft verlaten’.*⁴¹

Uit bovenstaande formulering kunnen drie cumulatieve eisen worden afgeleid voor de kwalificatie als bodemlozeputlening. Ten eerste moet, in tegenstelling tot de schijnlening en deelnemerschapslening, sprake zijn van aandeelhoudersverhoudingen. Dit moet niet strikt formeel worden uitgelegd aangezien hiermee de kwalificatie als bodemlozeputlening gemakkelijk ontweken kan worden door het tussenschuiven van een vennootschap.⁴² Ten tweede mag de vordering geen waarde toekomen, omdat zij niet zal kunnen worden terugbetaald. Ten derde moet vooraf duidelijk zijn dat de vordering geen waarde toekomt. Hiervan is sprake indien de aandeelhouder wist of had moeten weten dat de geldlening niet zal worden terugbetaald.⁴³ Het vooraf duidelijk zijn en het geen waarde toekomen dient beiden feitelijk te worden beoordeeld op het moment dat de lening wordt verstrekt.⁴⁴ De situatie dat een geldlening achteraf in waarde vermindert valt derhalve buiten deze uitzondering. Omdat het de schuldeiser vooraf duidelijk moet zijn geweest dat de schuldenaar niet in staat is de lening ooit terug te betalen, is sprake van een kapitaalverstrekking. Dit maakt het ongewenst om rentekosten in aftrek toe te staan. Hierom vindt herkwalificatie plaats van vreemd vermogen naar eigen vermogen.

⁴⁰ Tot de invoering van de wet Werken aan winst waren wel criteria opgenomen in art. 10 lid 1 onderdeel d in samenhang met lid 2 tot en met 4 Wet VPB 1969. Deze criteria zijn geschrapt omdat deze als gecompliceerd werden ervaren en zelden werden toegepast.

⁴¹ HR 27 januari 1988, ECLI:NL:HR:1988:ZC3744, r.o. 4.4.

⁴² Van Strien 2007, p. 121.

⁴³ Van Strien 2007, p. 117.

⁴⁴ Van Strien 2007, p. 117.

Bovenstaande uitzonderingen zien op de herkwalficatie van vreemd vermogen naar eigen vermogen. In het Redeemable Preferred Shares-arrest is bepaald dat een civielrechtelijke kapitaalverstrekking ook een fiscaalrechtelijke kapitaalverstrekking is, ongeacht of dit in overeenstemming is met de vorm die daaraan door de partijen is gegeven.⁴⁵ Derhalve vond geen herkwalficatie van eigen vermogen naar vreemd vermogen plaats. Dit arrest zal inmiddels echter anders uitpakken door de invoering van art. 13 lid 17 Wet VPB 1969.⁴⁶

2.3.2.2 Renteaftrekbeperkingen

Sinds 1 januari 2019 is een algemene rentaftrekbeperking ingevoerd, de earningsstrippingmaatregel. De earningsstrippingmaatregel is opgenomen in art. 15b Wet VPB 1969 en komt voort uit de Anti Tax Avoidance Directive 1 van de EC. Het kabinet heeft voor een robuuste implementatie gekozen die verder gaat dan de gestelde minimumeisen. Hierdoor wordt naast winstverschuiving en grondslaguitholling ook een gelijkere behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen nagestreefd.⁴⁷

Vennootschappen kiezen vaker voor financiering met vreemd vermogen door de gunstigere behandeling van rente. Deze fiscaal gedreven debt bias leidt tot bovenmatige rente, de rente die zonder debt bias niet zou zijn ontstaan en dus niet aftrekbaar zou zijn. De earningsstrippingmaatregel tracht de aftrekbaarheid van deze bovenmatige rente te beperken. De hoofdregel is in art. 15b Wet VPB 1969 opgenomen. De aftrekbaarheid van het saldo aan renten wordt beperkt voor zover het meer bedraagt dan het hoogste van 20%⁴⁸ van de gecorrigeerde winst of € 1 miljoen. Alvorens de hoofdregel wordt toegepast, moet het saldo aan renten worden berekend. Uit lid 2 blijkt het saldo aan renten het bedrag waarmee de rentelasten de rentebaten ter zake van geldleningen overtreffen. De gecorrigeerde winst is volgens lid 3 de winst voor toepassing van de earningsstrippingmaatregel vermeerderd met het saldo aan renten en de afschrijvingen en afwaarderingen van bedrijfsmiddelen. Alle parameters van de gecorrigeerde winst worden naar fiscale maatstaven bepaald. Hierna kan de hoofdregel worden toegepast.

Het doel van de earningsstrippingmaatregel voor het kabinet is een gelijkere behandeling van eigen en vreemd vermogen. Dit doel wordt slechts voor het gedeelte boven de 20% van de gecorrigeerde winst of boven € 1 miljoen bereikt. Dit gedeelte van de rente is, net als dividend, namelijk niet aftrekbaar. Financiering met vreemd vermogen blijft voor het overige gedeelte aan rente echter aantrekkelijker.

⁴⁵ HR 7 februari 2014, ECLI:NL:HR:2014:224, r.o. 3.3.1.

⁴⁶ *Kamerstukken II* 2015/16, 34 306, nr. 3, p. 2 (MvT).

⁴⁷ *Kamerstukken II* 2018/19, 25 030, nr. 3, p. 9.

⁴⁸ Voor 1 januari 2022 bedroeg dit 30%.

Dit wordt verduidelijkt aan de hand een voorbeeld. Stel een vennootschap heeft een saldo aan rente van € 1,5 miljoen en een maximale aftrekkapaciteit van € 1 miljoen. De vennootschap mag dan € 1 miljoen aan rente aftrekken van de winst waardoor het verschil in fiscale behandeling blijft bestaan. Het gedeelte aan rente van € 0,5 miljoen is echter niet aftrekbaar waardoor behandeling van rente gelijk is aan de behandeling van dividend.

De verstoring van financieringsbeslissingen blijft dus in stand doordat niet alle rente in aftrek wordt beperkt.⁴⁹ Dit blijkt onder andere uit de minimale aftrekkapaciteit van € 1 miljoen voor alle vennootschappen. De bovenmatige rente bij kleine vennootschappen wordt niet aangepakt doordat hun saldo aan renten niet boven deze drempel uitkomt. Bovendien kan een belastingplichtige zich opsplitsen in meerdere vennootschappen waardoor iedere vennootschap gebruik kan maken van de drempel. Ook de 20% van de gecorrigeerde winst pakt slechts een gedeelte van de bovenmatige rente aan. Daarentegen wordt 80% van de geraakte belastingplichtigen niet met bovenmatige rente gefinancierd.⁵⁰ Mijns inziens wordt een gelijkere behandeling van eigen en vreemd vermogen op deze manier niet afdoende effectief en efficiënt bereikt. Een mogelijke oplossing is de earningsstrippingmaatregel volledig aanscherpen. Het percentage van de gecorrigeerde winst en het drempelbedrag op nihil stellen zorgt echter alsnog dat maar driekwart van de vennootschapsbelastingplichtigen wordt geraakt.⁵¹ Het gaat immers om de rentekosten per saldo. Ook het idee achter de gelijke behandeling, de debt bias verkleinen zodat een robuuste kapitaalstructuur ontstaat, wordt niet bereikt. Financiële moeilijkheden hangen namelijk nauwer samen met hoge schuldpositie ten opzichte van eigen vermogen dan met een hoge interestpositie ten opzichte van de resultaten.⁵² Het tweede hetgeen de earningsstrippingmaatregel juist bestrijdt.

Na toepassing van de hoofdregel kan ingevolge lid 5 het saldo aan renten dat niet aftrekbaar is worden voortgewenteld naar het volgende jaar. Daarentegen is een overschot aan aftrekrimte voortwentelen niet mogelijk. De aansluiting bij de gecorrigeerde winst maakt de gelijkere fiscale behandeling afhankelijk van de conjunctuur. In een jaar waarin veel winst wordt behaald mag een vennootschap meer rente aftrekken dan in een jaar met weinig winst. Het resterende saldo aan renten in een jaar met weinig winst kan door voortwenteling alsnog worden benut in jaar met resterende aftrekrimte door een hogere winst. Dit maakt dat de voortwentelmogelijkheid mijns inziens afbreuk doet aan de gelijke fiscale behandeling.

⁴⁹ Van Strien 2019, p. 87.

⁵⁰ Van Strien 2019, p. 87. Dit percentage is gebaseerd op de earningsstrippingmaatregel met 30% van de gecorrigeerde winst. De aanscherping naar 20% van de gecorrigeerde winst zal het percentage geraakte belastingplichtigen zonder bovenmatige rente verhogen.

⁵¹ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 35 572, nr. 100, p. 20.

⁵² Van Strien 2019, p. 87.

Verder heeft het kabinet bij de nationale implementatie een aantal keuzes gemaakt ter bevordering van een gelijkere fiscale behandeling. Zo is geen groepsuitzondering opgenomen. Met een groepsuitzondering blijft het saldo aan renten aftrekbaar zolang de financieringsratio van de belastingplichtige niet afwijkt van dat van de groep waartoe zij behoort. Zonder deze groepsuitzondering vallen in beginsel alle vennootschapsbelastingplichtigen die zich met te veel vreemd vermogen financieren onder de earningsstrippingmaatregel. Daarnaast is afgezien van een uitzondering voor op zichzelf staande entiteiten omdat ook dit niet bedraagt aan het doel van het kabinet.⁵³ Verder is gekozen voor een drempel van € 1 miljoen in plaats van € 3 miljoen. De verlaagde drempel zorgt ervoor dat een groter deel van de belastingplichtigen onder de earningsstrippingmaatregel vallen.⁵⁴ Deze keuze maakt het echter aantrekkelijker voor belastingplichtigen om zich op te knippen en per vennootschap van de drempel gebruik te maken. Dit probleem is erkend maar heeft niet geleid tot antimisbruikregelingen.

Naast de earningsstrippingmaatregel is sinds 1 januari 2020 een minimumkapitaalregel voor banken en verzekeraars ingevoerd. Banken en verzekeraars worden doorgaans niet geraakt door de earningsstrippingmaatregel doordat zij op fiscale-eenheidsniveau veelal geen positief saldo aan renten hebben.⁵⁵ De in art. 15bd Wet VPB 1969 en verder opgenomen regeling beperkt de aftrekbaarheid van rente voor zover het vreemd vermogen meer dan 91% van het totale vermogen bedraagt. Op deze manier wordt het fiscale voordeel van financiering met vreemd vermogen beperkt.⁵⁶

2.5 Deelconclusie

In dit hoofdstuk is een antwoord gegeven op de deelvraag: ‘Hoe wordt de vergoeding op eigen vermogen en vreemd vermogen momenteel in de Wet VPB 1969 behandeld?’. De belangrijkste conclusie is dat de vergoeding op eigen vermogen niet en de vergoeding op vreemd vermogen wel aftrekbaar is voor de betalende vennootschap. Deze ongelijke fiscale behandeling komt voort uit het klassieke stelsel van de Wet VPB 1969. Daarnaast is de fiscaalrechtelijk vorm van vermogen in beginsel gelijk aan de civielrechtelijke vorm, tenzij sprake is van herkwalificatie. Herkwalificatie leidt tot een gelijkere fiscale behandeling omdat de aftrekbare vergoeding op vreemd vermogen niet kunstmatig kan worden verhoogd. Verder zorgt de earningsstrippingmaatregel als renteaftrekbeperking slechts

⁵³ *Kamerstukken II 2018/19, 25 030, nr. 3, p. 11 (MvT).*

⁵⁴ *Kamerstukken II 2018/19, 25 030, nr. 3, p. 11 (MvT).*

⁵⁵ *Kamerstukken II 2019/20, 25 302, nr. 3, p. 17 (MvT).*

⁵⁶ *Kamerstukken II 2019/20, 25 302, nr. 3, p. 17 (MvT).*

beperkt voor een gelijkere behandeling van de vergoeding op vermogen. Hierdoor blijft de debt bias in stand. In hoofdstuk 3 wordt daarom ingegaan op een alternatief voor de huidige maatregelen.

3. Vermogensaftrek

3.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is de huidige fiscale behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen besproken. In dit hoofdstuk wordt een vermogensaftrek besproken. Een vermogensaftrek kan de ongelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen verkleinen doordat ook een aftrek over het eigen vermogen wordt toegestaan. Als basis voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag worden de verschillende varianten van een vermogensaftrek, inclusief de vormgevingsopties, uitgelegd. Daarnaast wordt op het DEBRA-voorstel van de EC ingegaan. Tot slot wordt een vermogensbijtelling, die bij een negatieve grondslag voor een bijtelling op de winst zorgt, besproken. De deelvraag die in dit hoofdstuk wordt beantwoord luidt: ‘Welke varianten vermogensaftrek zijn mogelijk en wat zijn de overige vormgevingsopties?’

3.2 Hard ACE⁵⁷

Het idee van een ACE werd in 1991 door de Capital Taxes Group van het Institute of Fiscal Studies geïntroduceerd. Het uitgangspunt van een ACE is dat, overeenkomstig vreemd vermogen, over het eigen vermogen een aftrek wordt toegestaan. Het eigen vermogen heeft immers ook financieringskosten. Anders dan bij vreemd vermogen wordt voor de aftrek niet bij de werkelijke financieringskosten aangesloten maar bij een wettelijk vastgesteld tarief. Een vermogensaftrek kan als volgt worden berekend:

$$\text{Vermogensaftrek} = \text{grondslag} \times \text{tarief}$$

De eerste variant vermogensaftrek die wordt besproken is een hard ACE, oftewel een volledige vermogensaftrek. De benaming hard ACE ziet op de omvang van de grondslag. Een hard ACE geeft aftrek over het gehele eigen vermogen. Dit wordt middels een gesimplificeerd voorbeeld geïllustreerd:

⁵⁷ Bij de bespreking van hard ACE worden de specifieke vormgevingsopties besproken. Indien voor de andere varianten dezelfde vormgevingsopties gelden wordt hier verder niet op ingegaan. Derhalve vinden geen verwijzingen plaats.

In jaar 1 bedraagt het eigen vermogen 60. Uitgaande van een tarief van 5% bedraagt de vermogensaftrek $60 \times 5\% = 3$ in jaar 1.

Balans jaar 1			
Activa		Passiva	
Machine	90	Eigen vermogen	60
Kas	10	Vreemd vermogen	40
	100		100

In jaar 2 bedraagt het eigen vermogen 80. Uitgaande van een tarief van 5% bedraagt de vermogensaftrek $80 \times 5\% = 4$ in jaar 2.

Balans jaar 2			
Activa		Passiva	
Machine	90	Eigen vermogen	80
Bedrijfswagen	20	Vreemd vermogen	40
Kas	10		
	120		120

3.2.1 Grondslag

De berekening van een vermogensaftrek bevat dus twee elementen, de grondslag en het tarief. In deze paragraaf wordt de grondslag besproken. Daarbij wordt op de waardebepaling en de peildata ingegaan.

3.2.1.1 Waardebepaling

Het waarderen van het eigen vermogen kan op verschillende manieren. Allereerst kan de werkelijke waarden van de activa worden gebruikt. Hierbij worden de stille reserves en goodwill opgeteld bij de commerciële of fiscale waarde. De stille reserves⁵⁸ en goodwill hebben namelijk impliciete financieringskosten indien met eigen vermogen wordt gefinancierd, bestaande uit de gemiste aftrekmogelijkheid. Daarnaast kan enkel de commerciële waarde worden gebruikt. Daarbij hangt de waarde af van het gekozen commerciële waarderingsstelsel.⁵⁹ Als laatste kan louter van het fiscale eigen vermogen, zoals blijkt uit de aangifte vennootschapsbelasting, worden uitgaan.⁶⁰ Onder het fiscaal eigen vermogen wordt verstaan het nominaal gestorte aandelenkapitaal, agio- en winstreserves, informeel kapitaal, fiscale reserves en de herkwalificaties. Op het fiscaal eigen vermogen moeten nog de volgende correcties worden gemaakt:

⁵⁸ Van Strien 2007, p. 555.

⁵⁹ Van Strien 2007, p. 556.

⁶⁰ Kleine rechtspersonen mogen de fiscale jaarrekening als commerciële jaarrekening gebruiken conform art. 2:396 lid 6 BW.

Allereerst moet een correctie worden gemaakt voor **deelnemingsverhoudingen** in de zin van art. 13 lid 1 Wet VPB 1969. Bij deelnemingsverhoudingen kan hetzelfde vermogen op het niveau van de moeder- en dochtervennootschap tot aftrek leiden zonder betrekking in de heffing. Dit probleem doet zich niet voor bij deelnemingen die niet onder de deelnemingsvrijstelling vallen aangezien per saldo slechts eenmalig sprake is van aftrek. Daarnaast leidt een aftrek voor deelnemingen tot een nieuwe mismatch, namelijk vrijgestelde deelnemingsvoordelen en aftrekbare deelnemingskosten van eigen vermogen.⁶¹ Ter voorkoming van deze problematiek zijn meerdere oplossingen aangedragen. Een daarvan is het inperken van de deelnemingsvrijstelling maar deze oplossing wordt niet wenselijk geacht.⁶² Ook kan uit het vermogen van de moedermaatschappij het vermogen van de deelneming worden geëlimineerd. Hiervoor kan worden aangesloten bij het opgeofferde bedrag voor de deelneming exclusief goodwill. De correctie wordt nog met de uitgekeerde dividenden verlaagd omdat de grondslag voor aftrek bij de dochtermaatschappij overeenkomstig is gedaald.⁶³ Daarnaast kan voor het eigen vermogen van de deelneming worden gekozen. De laatste oplossing is aansluiten bij de fiscale waarde van de deelneming. De correctie dient voor zowel binnen- als buitenlandse deelnemingen te gelden. In binnenlandse situaties om dubbele aftrek te voorkomen. In buitenlandse situaties zorgt dit echter voor dubbele niet-aftrek.⁶⁴ Dit nadeel hoeft echter niet in strijd met het non-discriminatiebeginsel van het EU-recht te zijn omdat het voortkomt uit de verschillen in de belastingstelsels tussen landen.⁶⁵

Ook **buitenlandse vaste inrichtingen en onroerende zaken** waarvan Nederland de inkomsten vrijstelt ter voorkoming van dubbele belasting worden van de grondslag uitgezonderd.⁶⁶ Zonder correctie is namelijk sprake van aftrek zonder betrekking in de heffing. Deze uitsluiting kan strijdigheid met de Europese verdragsvrijheden opleveren, doordat dezelfde activiteiten in buitenlandse situaties ongunstiger worden behandeld. Deze strijdigheid wordt door de evenwichtige verdeling van de heffingsbevoegdheid echter gerechtvaardigd. De heffingsbevoegdheid voor deze vermogensbestanddelen komt immers toe aan het bronland waardoor Nederland geen aftrek hoeft te verlenen.

⁶¹ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2009/10, 32 140, nr. 4, p. 89.

⁶² Nouwen & Van Strien, *NTFR* 2010/1423, par. 3.4.

⁶³ Nouwen & Van Strien, *NTFR* 2010/1423, par. 3.4.

⁶⁴ Op het niveau van de dochtermaatschappij is geen aftrek omdat in het buitenland geen vermogensaftrek is. Op het niveau van de moedermaatschappij is geen aftrek door de correctie.

⁶⁵ HvJ EG 12 juli 2005, ECLI:EU:C:2005:446, r.o. 34.

⁶⁶ Van Strien 2007, p. 558.

Daarnaast volgt een correctie voor **fiscale reserves**. Sommige fiscale reserves hebben namelijk geen financieringskosten. Slechts in het geval aan een fiscale reserve financieringskosten zijn verbonden mag deze in de grondslag worden opgenomen.⁶⁷ De kostenegalisatiereserve⁶⁸ heeft bedrijfseconomisch bijvoorbeeld geen financieringskosten. Bovendien vertoont de kostenegalisatiereserve grote gelijkenissen met een voorziening waarover geen aftrek wordt toegekend. Een aftrek over deze reserve is dan ook niet in lijn met het idee van een vermogensaftrek. Voor de herinvesteringsreserve⁶⁹ bestaan twee uiteenlopende inzichten. Enerzijds wordt beredeneerd dat het vermogen werkzaam is in de vennootschap en derhalve financieringskosten heeft.⁷⁰ De herinvesteringsreserve maakt dus deel uit van de grondslag.⁷¹ Anderzijds wordt beredeneerd dat de intentie om de behaalde winst later te herinvesteren kan worden gezien als een tijdelijk zichtbaar geworden stille reserve en derhalve gecorrigeerd moet worden.⁷² Bij de berekening van het fiscaal eigen vermogen worden, anders dan bij de waardering op werkelijke waarde, de stille reserve namelijk niet meegenomen. Mijns inziens moet de herinvesteringsreserve opgenomen worden in de grondslag. De herinvesteringsreserve bestaat namelijk uit liquide middelen die de vennootschap, in tegenstelling tot stille reserves, kan gebruiken.

Verder dient voor **vermogen met vrijgestelde opbrengsten** te worden gecorrigeerd.⁷³ Voorbeelden hiervan zijn de bosbouw⁷⁴ en landbouwvrijstelling⁷⁵, waarbij waardeinstijgingen leiden tot een hoger fiscaal eigen vermogen. Indien niet gecorrigeerd wordt, is sprake van aftrek zonder betrekking in de heffing.

Tot slot kan het **oppompen van het eigen vermogen** worden bestreden middels een correctie.⁷⁶ Een privébelegger wordt, ongeacht het werkelijke rendement, forfaitair belast. Daarentegen wordt een aanmerkelijkbelanghouder over het werkelijke rendement belast. Indien een aanmerkelijkbelanghouder privébeleggingen zonder periodieke inkomsten in een vennootschap stopt wordt zowel geen inkomstenbelasting als vennootschapsbelasting⁷⁷

⁶⁷ Nouwen & Van Strien, *NTFR* 2010/1423, par. 3.4.

⁶⁸ Art. 3.53 lid 1 onderdeel a Wet IB 2001 in samenhang met art. 8 Wet VPB 1969.

⁶⁹ Art. 3.54 Wet IB 2001 in samenhang met art. 8 Wet VPB 1969.

⁷⁰ Van Strien 2007, p. 557.

⁷¹ De fiscale claim op de herinvesteringsreserve dient wel gecorrigeerd te worden aangezien dit vreemd vermogen is. Dit geldt overeenkomstig voor de opwaarderingsreserve van art. 13ba Wet VPB 1969. Dit is in feite een fiscale claim.

⁷² Nouwen & Van Strien, *NTFR* 2010/1423, par. 3.4.

⁷³ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 35 572, nr. 100, p. 13.

⁷⁴ Art. 3.11 Wet IB in samenhang met art. 8 Wet VPB 1969.

⁷⁵ Art. 3.12 Wet IB in samenhang met art. 8 Wet VPB 1969.

⁷⁶ Nouwen & Van Strien, *NTFR* 2010/1423, par. 3.4.

⁷⁷ Bij vervreemding van het vermogensbestanddeel wordt wel vennootschapsbelasting betaald.

betaald, echter wordt wel aftrek van de vennootschapsbelasting over deze beleggingen toegekend. Om dit tegen te gaan is anti-misbruikwetgeving nodig. Een mogelijke oplossing is een forfaitair rendement op aandeelhoudersniveau voor vermogensbestanddelen die het oppompen van vermogen als doel hebben.⁷⁸

3.2.1.2 Peildata

De bepaling van de grondslag kan op twee manieren.⁷⁹ Door middel van één vaste peildatum per jaar waarbij wordt aangesloten bij het begin⁸⁰ of het einde van het boekjaar. Daarnaast kan ook het gemiddelde eigen vermogen van het voorgaande belastingjaar worden gebruikt. Hiervoor wordt eenvoudigheidshalve het eigen vermogen aan het begin en het einde van het boekjaar bepaald waarna het gemiddelde wordt berekend. Indien gegevens van het begin of het einde van het boekjaar ontbreken moet worden aangesloten bij een andere begin- of eindwaarde.⁸¹ Zo kan bij oprichting van een vennootschap worden aangesloten bij de beginbalans bij oprichting.⁸² Ook kunnen een verkort of verlengd boekjaar ontstaan. Indien het boekjaar respectievelijk korter of langer dan twaalf maanden kan de aftrek naar evenredigheid worden toegepast.⁸³

3.2.2 Tarief

Naast de bepaling van de grondslag moet ook het tarief worden bepaald. De vergoeding op eigen vermogen wordt in twee componenten gesplitst:⁸⁴

- een beloning voor het risicovrij ter beschikking stellen van vermogen; en
- een risico-opslag.

Voor een gelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen dient in beginsel alleen de zogenaamde normale vergoeding voor het ter beschikking stellen van vermogen te worden afgetrokken.⁸⁵ Hierbij wordt dus geabstraheerd van een risico-opslag. Het risicovrij ter beschikking stellen van vermogen wordt bepaald op de riskless rate of return die een aandeelhouder kan verwachten voor een alternatieve investering.⁸⁶ Als belastingplichtigen zekerheid hebben met betrekking tot de

⁷⁸ Nouwen & Van Strien, *NTFR* 2010/1423, par. 3.4.

⁷⁹ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 35 572, nr. 100, p. 13.

⁸⁰ Litjens, *WFR* 1985/109, par. 6.1. Begin huidig boekjaar overeenkomstig einde vorig boekjaar.

⁸¹ Bijvoorbeeld bij het ontstaan en ophouden van belastingplicht, fusies en splitsingen, voegingen in en ontvoegingen uit een fiscale eenheid.

⁸² Vergelijk art. 4.14 lid 3 Wet IB 2001.

⁸³ Litjens, *WFR* 1985/109, par. 6.1.

⁸⁴ Van Strien 2007, p. 561.

⁸⁵ Isaac, *Fiscal Studies* 1997/18(3), p. 307.

⁸⁶ Isaac, *Fiscal Studies* 1997/18(3), p. 307.

vermogensaftrek is aansluiten bij het risicovrij ter beschikking stellen, een tarief zonder risico-opslag, mogelijk.⁸⁷ Deze zekerheid vereist dat alle verliezen door de toepassing van de vermogensaftrek ooit benut kunnen worden.⁸⁸ Volledige zekerheid zal echter nooit worden bereikt, vanwege het risico van faillissement. Tevens is dit risico bij iedere belastingplichtige anders.⁸⁹ Daarnaast kan, net als bij rente, ook uitgegaan worden van de gehele vergoeding, inclusief risico-opslag.

Verder moet het exacte tarief worden bepaald. Een optie is om van de feitelijke riskless rate of return per vermogensverstrekking uit te gaan. Ook het gemiddelde percentage op het vreemd vermogen van iedere belastingplichtige kan als tarief worden gebruikt. Daarnaast kan van het rentepercentage op langlopende staatsobligaties worden uitgegaan. Deze dragen over het algemeen weinig risico en vormen hiermee een indicatie voor risicoloos vermogen. Tot slot kan worden uitgegaan van een forfaitair vastgesteld percentage.⁹⁰ Verder behoort een hoger tarief voor midden- en kleinbedrijven (hierna: MKB) tot de opties, omdat zij hogere kosten maken voor financiering met eigen vermogen.⁹¹

3.3 Soft ACE

De tweede variant vermogensaftrek die wordt besproken is een soft ACE, oftewel een incrementele vermogensaftrek. Het onderscheid tussen de soft en hard ACE ziet op de omvang van de grondslag. In tegenstelling tot een hard ACE, wordt bij een soft ACE slechts aftrek over de toename van het eigen vermogen verleend. Dit wordt middels een gesimplificeerd voorbeeld geïllustreerd:

⁸⁷ Bond & Devereux, *Journal of Public Economics* 1995/58, p. 70.

⁸⁸ Bond & Devereux, *Journal of Public Economics* 1995/58, p. 70.

⁸⁹ Nouwen & Van Strien, *NTFR* 2010/1423, par. 3.5.

⁹⁰ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2009/10, 32 140, nr. 4, p. 88.

⁹¹ COM(2022)216 def., p. 9.

In jaar 1 bedraagt het eigen vermogen 60. In jaar 1 is geen vermogenstoename te zien. Derhalve vindt geen aftrek plaats.

Balans jaar 1

Activa		Passiva	
Machine	90	Eigen vermogen	60
Kas	10	Vreemd vermogen	40
	100		100

In jaar 2 bedraagt het eigen vermogen 80. In jaar 2 is dus een vermogenstoename van 20. Uitgaande van een tarief van 5% bedraagt de vermogensaftrek $20 \times 5\% = 1$ in jaar 2.

Balans jaar 2

Activa		Passiva	
Machine	90	Eigen vermogen	80
Bedrijfswagen	20	Vreemd vermogen	40
Kas	10		
	120		120

De soft ACE is met verschillende vormgevingsopties vaker voorgesteld.⁹² In deze paragraaf wordt eerst een nationale invoering, zoals in het onderzoek, besproken. Daarna wordt een EU-brede invoering op basis van het DEBRA-voorstel van de EC besproken.

3.3.1 Nationaal

De waardebeoordeling en het tarief voor een soft ACE zijn overeenkomstig een hard ACE. Bij de bepaling van de grondslag is, in tegenstelling tot een hard ACE, altijd minstens twee peildata vereist. Het gaat immers om het verschil in het eigen vermogen tussen twee boekjaren. Daarnaast kan het verschil in het gemiddelde eigen vermogen als grondslag gelden. Het gemiddelde eigen vermogen van het boekjaar en de vier daaraan voorafgaande boekjaren wordt bijvoorbeeld vergeleken met de vijf aan dat boekjaar voorafgaande boekjaren.⁹³ Onduidelijk is waarbij wordt aangesloten indien gegevens ontbreken. Uit theoretisch oogpunt kunnen de jaren waarvan geen gegevens zijn, op nihil worden gezet.

⁹² Bijvoorbeeld een Allowance for Growth and Investment zoals in het Common Corporate Tax Base-voorstel werd voorgesteld.

⁹³ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 35 572, nr. 100, p. 13.

3.3.2 Europees

Op 11 mei 2022 heeft de EC het richtlijnvoorstel voor een DEBRA gepubliceerd. In het voorstel is voor een soft ACE gekozen waarbij gedurende tien jaar een aftrek wordt verleend over de toename van het netto eigen vermogen vermenigvuldigd met een notioneel⁹⁴ rente tarief. In combinatie met de vermogensaftrek wordt ook een nieuwe generieke renteaftrekbeperking geïntroduceerd. Financiële ondernemingen worden van het voorstel uitgesloten aangezien zij niet door de renteaftrekbeperking worden geraakt of omdat reeds op andere manieren overmatige financiering met vreemd vermogen wordt aangepakt.⁹⁵

De grondslag is dus de toename in het netto eigen vermogen. Het eigen vermogen bestaat uit het geplaatste kapitaal, het agio, de herwaarderingsreserve, de reserves en de overgedragen resultaten.⁹⁶ Het eigen vermogen wordt vervolgens verminderd met de fiscale waarde van de deelneming om tot het netto eigen vermogen te komen.⁹⁷ De toename wordt bepaald door het netto eigen vermogen aan het einde van het huidige belastingjaar te verminderen met het netto eigen vermogen aan het einde van het vorige belastingjaar.⁹⁸

Het notionele rente tarief wordt berekend op basis van twee componenten, de risicovrije rentevoet en een risicopremie. De risicovrije rentevoet is de 10-jaars risicovrije rentevoet voor de relevante munteenheid van het einde van het voorgaande kalenderjaar. De risicopremie bedraagt 1%. Ter compensatie van het hogere financieringsrisico voor het MKB is voor hen een risicopremie van 1,5% voorgesteld.⁹⁹

Verder zijn in het DEBRA-voorstel een aantal specifieke bepalingen opgenomen. Allereerst leidt een toename van het eigen vermogen in het jaar van de toename en de volgende negen belastingjaren tot eenzelfde aftrek. De periode van tien jaar is gekozen om de gemiddelde looptijd van vreemd vermogen te benaderen.¹⁰⁰ Daarnaast wordt de vermogensaftrek beperkt tot maximaal 30% van de winst vóór rente, belastingen, afschrijvingen en amortisatie van de belastingplichtige in dat belastingjaar om misbruik te voorkomen.¹⁰¹ Bij een restant aan vermogensaftrek door een tekort aan winst wordt dit onbeperkt voortgewenteld. De ongebruikte vermogensaftrekcapaciteit kan gedurende een maximum

⁹⁴ Fictief.

⁹⁵ COM(2022)216 def., p. 8.

⁹⁶ COM(2022)216 def., p. 9.

⁹⁷ COM(2022)216 def., p. 9.

⁹⁸ COM(2022)216 def., p. 8.

⁹⁹ COM(2022)216 def., p. 9.

¹⁰⁰ COM(2022)216 def., p. 9.

¹⁰¹ COM(2022)216 def., p. 10.

van vijf jaren worden voortgewenteld.¹⁰² Verder zijn een aantal anti-misbruikregelingen opgenomen.¹⁰³ Leningen, overdrachten van deelnemingen en bestaande bedrijfsactiviteiten binnen concern en onder bepaalde omstandigheden contante bijdragen worden bijvoorbeeld van de grondslag uitgesloten. Hiermee wordt voorkomen dat een enkele toename in eigen vermogen zorgt voor een vermogensaftrek op meerdere niveaus. Stel BV A in lidstaat A gebruikt haar kapitaalinjectie om een lening te verstrekken aan BV B in lidstaat B. BV B kan vervolgens een kapitaalinjectie doen in BV C in lidstaat C die hierover aftrek ontvangt.¹⁰⁴ Ook wordt het oppompen van het eigen vermogen door overwaardering van vermogensbestanddelen of het inkopen van luxegoederen voorkomen. Indien een vermogensbestanddeel voor meer op de fiscale balans staat dan de marktwaarde, wordt het bovenmatige gedeelte niet in de grondslag meegenomen. Dit geldt overeenkomstig voor de bijbehorende kosten die de professionele behoeften overtreffen. Tot slot wordt voorkomen dat oud kapitaal door middel van reorganisatie als nieuw kapitaal kan worden gebruikt. Stel een dochteronderneming met ingehouden winsten wordt geliquideerd. Dit leidt tot een toename van het eigen vermogen van de moedermaatschappij. Als vervolgens een nieuwe dochtermaatschappij wordt opgericht die wordt afgestoten, wordt de grondslag van de moedermaatschappij niet door de waarde van de deelneming verlaagd.¹⁰⁵ Overigens geldt naast de opgenomen anti-misbruikmaatregelen altijd de algemene anti-misbruikregeling.¹⁰⁶

Verder is een renteaftrekbeperking, om de vermogensaftrek budgettair te ondersteunen, voorgesteld.¹⁰⁷ Deze renteaftrekbeperking¹⁰⁸ stelt dat 85% van het saldo aan renten aftrekbaar is. Daarnaast blijft de earningsstrippingmaatregel bestaan en moet ook worden toegepast. Het laagste van de twee aftrekbare bedragen mag worden afgetrokken.¹⁰⁹ Indien de toepassing van de earningsstrippingmaatregel het laagst aftrekbare bedrag is, mag het verschil tussen beide aftrekbeperkingen voor de earningsstrippingmaatregel, afhankelijk van de nationale vormgeving, achteruit of vooruit worden gewenteld.

¹⁰² Het voortwentelen van rentaftrekcapaciteit was voor de earningsstrippingmaatregel een optie maar is vanwege de uitvoerbaarheid niet ingevoerd.

¹⁰³ COM(2022)216 def., art. 5.

¹⁰⁴ Voorbeeld ontleend aan COM(2022)216 def., p. 10.

¹⁰⁵ Voorbeeld ontleend aan COM(2022)216 def., p. 11.

¹⁰⁶ Het kabinet heeft aangegeven dat de algemene anti-misbruikregeling in het Nederlandse belastingstelsel is geïmplementeerd middels het *fraus legis* leerstuk.

¹⁰⁷ COM(2022)216 def., p. 10.

¹⁰⁸ COM(2022)216 def., art. 6.

¹⁰⁹ De EC heeft met de earningsstrippingmaatregel het doel winstverschuiving en grondslaguitholling tegen te gaan. Nederland heeft bij de implementatie van de earningsstrippingmaatregel ook de gelijkere behandeling van vermogen als doel gesteld.

Tot slot een voorbeeld om het DEBRA-voorstel te verduidelijken:¹¹⁰

Alleen toenames in eigen vermogen:

- Aandelenemissie: € 1.500.000
- Herwaarderingsreserve: € 1.000.000
- Deelnemingen: € 500.000

Overige gegevens:

- 10-jaars risicovrije rentevoet: 1,3%
- EBITDA/gecorrigeerde winst: €6.000.000
- Saldo aan renten: € 1.500.000

De toename van het eigen vermogen bedraagt € 1.500.000 + € 1.000.000 = € 2.500.000. De deelnemingen behoren immers niet tot de grondslag.

Het notionele rente tarief bestaat uit de 10-jaars risicovrije rentevoet van 1,3% en een risicopremie van 1% en is dus 2,3%.

De vermogensaftrek is dan €2.500.000 x 2,3% = € 57.500 voor een periode van tien jaar. De ruimte voor de vermogensaftrek is € 6.000.000 x 30% = € 1.800.000. De volledige € 57.500 kan worden afgetrokken. De overige € 1.742.500 aan vermogensaftrekruijme kan gedurende de komende vijf jaren worden gebruikt.

De nieuwe renteaftrekbepcrking komt uit op een aftrekbaar bedrag van € 1.500.000 x 85% = € 1.275.000.

De Nederlandse earningsstrippingmaatregel komt uit op een bedrag van € 1.200.000 want 20% van de gecorrigeerde winst is hoger dan € 1.000.000. De aftrekbepcrking met het laagste aftrekbare bedrag wordt toegepast en dus is € 1.200.000 aftrekbaar. Het verschil van € 75.000 tussen de nieuw renteaftrekbepcrking en de earningsstrippingmaatregel mag in Nederland voor de earningsstrippingmaatregel worden doorgeschoven naar volgend jaar.

3.4 ACC

De derde variant vermogensaftrek die wordt besproken is een ACC. Een ACC werd in 1984 geïntroduceerd door Boadway and Bruce. In het onderzoek naar een gelijkere behandeling van eigen en vreemd vermogen is geen onderzoek gedaan naar een ACC, omdat deze niet budgettair neutraal is. Door de EC is een ACC echter meermaals geopperd, maar vanwege de grote budgettair impact niet gekozen.¹¹¹

De benaming ACC ziet eveneens op de omvang van de grondslag. Het onderscheid met de hard en soft ACE is dat de grondslag naast het eigen vermogen ook het vreemd vermogen omvat. Derhalve is een ACC een vermogensaftrek over het gehele eigen en vreemd vermogen. Hierdoor zullen de aftrek van de werkelijke rentekosten en de renteaftrekbepcrkingen in de Wet VPB 1969 vervallen. Dit wordt middels een gesimplificeerd voorbeeld geïllustreerd:

¹¹⁰ Geen financiële instelling en geen MKB-onderneming.

¹¹¹ Bijvoorbeeld in het Common Corporate Tax Base-voorstel en het DEBRA-voorstel.

In jaar 1 bedraagt het totale vermogen 100. Uitgaande van een tarief van 5% bedraagt de vermogensaftrek $100 \times 5\% = 5$ in jaar 1.

Balans jaar 1

Activa		Passiva	
Machine	90	Eigen vermogen	60
Kas	10	Vreemd vermogen	40
	100		100

In jaar 2 bedraagt het totale vermogen 120. Uitgaande van een tarief van 5% bedraagt de vermogensaftrek $120 \times 5\% = 6$ in jaar 2.

Balans jaar 2

Activa		Passiva	
Machine	90	Eigen vermogen	80
Bedrijfswagen	20	Vreemd vermogen	40
Kas	10		
	120		120

De waardebeoordeling, inclusief het vreemd vermogen, en peildata van een ACC worden overeenkomstig een hard ACE bepaald. Het tarief van een ACC wordt, gelijk aan de hard en soft ACE, op basis van de vergoeding voor eigen vermogen bepaald. Hierbij kan mijns inziens echter niet worden aangesloten bij de riskless rate of return per vermogensverstrekking. De riskless rate of return per vermogensverstrekking leidt immers niet tot één percentage.

3.5 Vermogensbijtelling

In het onderzoek en het DEBRA-voorstel wordt naast een vermogensaftrek ook een vermogensbijtelling bij een negatieve grondslag voorgesteld.¹¹² Indien een vennootschap een negatief eigen vermogen, bij een hard ACE, of een afname van het eigen vermogen, bij een soft ACE, heeft, slaat een vermogensaftrek om in een bijtelling. De bijtelling verhoogt de fiscale winst en beperkt daarmee de renteaftrek. Een vermogensbijtelling functioneert derhalve als renteaftrekbeperking. De vermogensbijtelling van een hard ACE wordt middels een voorbeeld geïllustreerd:¹¹³

¹¹² Eerder is een vermogensbijtelling door de Studiecommissie belastingstelsel voorgesteld.

¹¹³ Bij een soft ACE moet eerst het verschil in eigen vermogen worden bepaald.

Bij BV A bedraagt het eigen vermogen 60. Uitgaande van een tarief van 5% bedraagt de vermogensaftrek $60 \times 5\% = 3$.

Balans BV A			
Activa		Passiva	
Machine	90	Eigen vermogen	60
Kas	10	Vreemd vermogen	40
	100		100

Bij BV B bedraagt het eigen vermogen -20. Uitgaande van een tarief van 5% bedraagt de vermogensaftrek $-20 \times 5\% = -1$. De vermogensaftrek is negatief en slaat derhalve om in een vermogensbijtelling van 1.

Balans BV B			
Activa		Passiva	
Machine	90	Eigen vermogen	-20
Kas	10	Vreemd vermogen	120
	100		100

In de theoretische literatuur wordt niet op een vermogensbijtelling ingegaan. Mijns inziens is een vermogensbijtelling voor een hard ACE theoretisch echter wel correct. Stel een vennootschap heeft een negatief eigen vermogen dan worden de activa met vreemd vermogen gefinancierd.¹¹⁴ In dit geval zijn de financieringskosten van het eigen vermogen negatief en slaan om in financieringsbaten, zijnde de extra aftrekbare rentebaten. Zonder vermogensbijtelling wordt dan feitelijk een beloning ontvangen voor een negatief eigen vermogen, ondanks dat een hoge schuldpositie ten opzichte van het eigen vermogen juist nauw samenhangt met de financiële moeilijkheden. Een vermogensbijtelling functioneert in deze situatie als renteaftrekbepanking. Bij een soft ACE is een vermogensbijtelling mijns inziens theoretisch minder correct, maar wel complementair aan een vermogensaftrek. Bij een toename en een afname van het eigen vermogen wordt respectievelijk een aftrek en een bijtelling gegeven. Dat een afname van het eigen vermogen leidt tot een evenredige afname van de financieringskosten zonder per se om te slaan in financieringsbaten doet niet ter zake. Een vermogensbijtelling bij een ACC is geen optie omdat een negatieve grondslag en daarmee een negatief balanstotaal niet mogelijk is.

In het DEBRA-voorstel is een vermogensbijtelling voorgesteld die, overeenkomstig de vermogensaftrek, voor het jaar van de afname van het eigen vermogen en de negen opeenvolgende jaren geldt.¹¹⁵ Verder is de bijtelling maximaal het bedrag waarvoor ooit aftrek is verleend. Bij een

¹¹⁴ Een bijtelling kan ook plaatsvinden indien de fiscale boekwaarde van een deelneming groter is dan het eigen vermogen van de vennootschap. De grondslag is in dit geval immers negatief.

¹¹⁵ COM(2022)216 def., art. 4 lid 3.

afname van het netto eigen vermogen in het eerste jaar waarin het verschil in eigen vermogen wordt bepaald, vindt dus geen bijtelling plaats. Daarnaast zijn uitzonderingen van de vermogensbijtelling opgenomen voor het geval een afname ontstaat door verliezen in het belastingjaar of door een wettelijke verplichting om het kapitaal te verlagen. De bewijslast hiervoor ligt bij de belastingplichtige.

3.5 Deelconclusie

In dit hoofdstuk zijn verschillende varianten van een vermogensaftrek en de mogelijke vormgevingsopties besproken om een antwoord te geven op de deelvraag: ‘Welke varianten vermogensaftrek zijn mogelijk en wat zijn de overige vormgevingsopties?’

Achtereenvolgens zijn drie varianten van een ACE besproken. Ten eerste een hard ACE waarbij een aftrek over het gehele eigen vermogen wordt verleend. Vervolgens een soft ACE waarbij een aftrek over de toename van het eigen vermogen wordt verleend. Hier is onderscheid gemaakt tussen een nationale invoering, aftrek per belastingjaar, en een EU-brede invoering, aftrek voor een periode van tien jaar. Tot slot een ACC waarbij een aftrek over het eigen en vreemd vermogen wordt verleend.

Daarnaast zijn de grondslag en het tarief besproken. De grondslag kan op basis van de werkelijke waarde van de activa, de commerciële waarde of de fiscale waarde worden bepaald. Op de fiscale waarde moeten correcties ter voorkoming van dubbele aftrek worden gemaakt. Ook moeten de peildata worden bepaald. Het tarief kan op basis van alleen een risicovrije vergoeding voor het ter beschikking stellen van vermogen of in combinatie met een risico-opslag worden bepaald.

Tot slot is een vermogensbijtelling besproken. Een negatieve grondslag voor een vermogensaftrek slaat dan om in een bijtelling op de winst. Dit kan alleen bij de hard ACE en de nationale en Europese soft ACE. De theoretisch onderbouwing van een vermogensbijtelling is echter beperkt.

Bijlage 1 bevat een uitgebreid overzicht van dit hoofdstuk.

4. Doeltreffendheid en doelmatigheid

4.1 Inleiding

In de vorige hoofdstukken is de huidige behandeling van eigen en vreemd vermogen en de varianten van een vermogensaftrek besproken. Met deze basis kan aan de doeltreffendheid en doelmatigheid van de varianten vermogensaftrek worden getoetst. Middels het toetsingskader wordt antwoord gegeven op de deelvraag: ‘In hoeverre voldoen de varianten vermogensaftrek en vormgevingsopties aan doeltreffendheid en doelmatigheid?’

4.2 Het doel

In het nationale onderzoek wordt het doel van een vermogensaftrek omschreven als:

‘Een gelijkere fiscale behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting (budgettair neutraal)’.

Uit het DEBRA-voorstel blijkt de algemene Europese doelstelling:¹¹⁶

‘Het belastingstelsel neutraler maken voor financieringsbeslissingen’.

Mijns inziens zijn deze doelstellingen gelijk, slechts de formulering is anders. Financieringsbeslissingen worden immers beïnvloed door de fiscale behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen. Tevens blijkt uit beiden hetzelfde achterliggende doel, het verkleinen van de debt bias.

4.3 Doeltreffendheid

4.3.1 Hard ACE

Grondslag

Een hard ACE geeft een vermogensaftrek over het gehele eigen vermogen van een vennootschap. De financieringskosten van het aanhouden van eigen vermogen worden hierdoor geneutraliseerd. Dit geldt echter niet voor vreemd vermogen. De renteaftrekbeperkingen blijven bestaan waardoor een gedeelte van de rentekosten niet aftrekbaar is.¹¹⁷ Dit doet afbreuk aan de gelijkere fiscale behandeling door een vermogensaftrek. De debt bias wordt daarentegen opgelost, vreemd vermogen is immers niet langer aantrekkelijker dan eigen vermogen. De renteaftrekbeperkingen zorgen zelfs voor een

¹¹⁶ Het DEBRA-voorstel benoemt nog drie algemene en vier specifieke doelstellingen.

¹¹⁷ Het afschaffen van renteaftrekbeperkingen heeft een negatieve impact op de budgettaire neutraliteit.

equity bias, eigen vermogen is aantrekkelijker dan vreemd vermogen. Mijns inziens is een equity bias, bezien vanuit het streven van het kabinet naar robuustere kapitaalstructuren bij ondernemingen, niet onwenselijk.

De waardebepaling van de grondslag kan op basis van de werkelijke waarde, de commerciële waarde of de fiscale waarde. Waardering op werkelijke waarde leidt mijns inziens niet tot een gelijkere behandeling van eigen en vreemd vermogen. Impliciete rentekosten worden immers niet in aftrek toegestaan. Derhalve staat een gelijke fiscale behandeling dit ook niet toe voor de impliciete financieringskosten op stille reserves en goodwill. Tevens ontstaat de financieringskeuze pas als bijvoorbeeld een pand met stille reserves wordt verkocht. Deze financieringskeuze wordt door de commerciële en fiscale waarde zonder waardering op werkelijke waarde wel erkend. De commerciële waarde kan de fiscale behandeling echter ook ongelijker maken doordat helemaal geen aftrek plaatsvindt. Stel civielrechtelijk wordt van vreemd vermogen uitgegaan. Derhalve wordt het vermogen niet in de grondslag van de vermogensaftrek betrokken. Fiscaal wordt dit vreemd vermogen als eigen vermogen gekwalificeerd en vindt derhalve ook geen aftrek plaats. Zodoende heeft waardering op fiscale waarde mijn voorkeur. Hierbij wordt de financieringskeuze erkend en ontstaan geen verschillen tussen de fiscaalrechtelijke vorm en de fiscale behandeling.

Daarnaast worden correcties op de grondslag gemaakt. De correcties dienen ter voorkoming van aftrek zonder betrekking in de heffing. Eigen vermogen wordt dan voordeliger behandeld met een minder gelijke fiscale behandeling tot gevolg. De correctie voor deelnemingen dient mijns inziens op basis van het voor de deelneming opgeofferde bedrag exclusief goodwill te worden bepaald. Waardering op basis van het fiscaal eigen vermogen van de deelneming of de fiscale boekwaarde van een deelneming¹¹⁸ kan namelijk leiden tot een te grootte correctie. Stel het fiscaal eigen vermogen van een deelneming is door het aanhouden van een winstreserve gestegen. Deze verhoogt de correctie en verkleint daarmee de vermogensaftrek bij de moedermaatschappij. Het aangaan van een geldlening heeft dit effect niet. Derhalve wordt vreemd vermogen gunstiger behandeld dan eigen vermogen.

Concluderend wordt de grondslag als goed beoordeeld.¹¹⁹

¹¹⁸ Kan op basis van de verkrijgingsprijs of het eigen vermogen van de deelneming worden bepaald.

¹¹⁹ De omvang krijgt een dubbele weging omdat dit de grondslag grotendeels bepaalt. De overige vormgevingsopties voor de grondslag hebben een enkele weging. Deze weging geldt voor de beoordeling van de grondslag in heel paragraaf 4.3.

Grondslag	
<i>Omvang</i>	+
<i>Waardebepaling</i>	Werkelijke waarde: + - Commerciële waarde: + Fiscale waarde¹²⁰: ++
<i>Correcties</i>	++
<i>Renteaftrekbeperkingen</i>	-
<i>Totale beoordeling</i>	+ (goed)

Tarief

Het tarief van een vermogensaftrek zorgt voor een gelijke fiscale behandeling, indien de financieringskosten volledig aftrekbaar zijn. Mijns inziens dient derhalve van de vergoeding voor het risicovrij ter beschikking stellen van vermogen inclusief een risico-opslag te worden uitgegaan. Bij rente wordt immers ook hiervan uitgegaan. Anders dan bij vreemd vermogen wordt de risico-opslag bij een vermogensaftrek fictief bepaald. Alle belastingplichtigen krijgen dus dezelfde risico-opslag, ondanks mogelijke risicoverschillen. Dit is slechts anders indien voor MKB-ondernemingen een hogere risico-opslag wordt gekozen. Mijns inziens draagt dit bij aan een fiscaal gelijkere behandeling. MKB-ondernemingen betalen namelijk een hoger rentepercentage op hun vreemd vermogen dan grootbedrijven.¹²¹

Het exacte tarief kan op verschillende manieren worden bepaald. De riskless rate of return per vermogensverstrekking geeft mijns inziens het risicovrij ter beschikking stellen van vermogen het meest betrouwbaar weer. Een gelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen hangt echter ook af van de gekozen risico-opslag. Zolang het totale tarief niet gelijk is aan de totale financieringskosten is geen sprake van een gelijke behandeling. Hoe groter het verschil tussen de kosten en het tarief, hoe groter de debt bias blijft. De kritiek op bepaling van de risico-opslag geldt mijns inziens ook voor het gemiddelde rentepercentage per belastingplichtige.¹²² Het rentepercentage op langlopende staatsobligaties geeft mijns inziens een indicatie maar is niet perfect. Dit percentage wordt namelijk niet per vermogensverstrekking bepaald. De gelijke fiscale behandeling hangt ook hier af van de gekozen risico-opslag. Een forfaitair percentage is mijns inziens geen mogelijkheid. Allereerst wordt het percentage niet per vermogensverstrekking bepaald. Daarnaast is de kans dat dit percentage correct bepaald wordt klein, doordat niet bij een indicator voor de vergoeding op eigen vermogen wordt aangesloten.

¹²⁰ De vetgedrukte opties in de tabellen, afgezien van de totale beoordeling, zijn het meest doeltreffend (par. 4.3) / doelmatig (par. 4.4). Bij de totale beoordeling wordt alleen de vetgedrukte optie meegenomen.

¹²¹ *Financieringsmonitor* 2020, p. 52.

¹²² Dit komt overeen met een ACC met renteaftrekbeperkingen.

Concluderend wordt het tarief als neutraal beoordeeld.¹²³

Tarief	
<i>Omvang</i>	Vergoeding risicovrij ter beschikking stellen vermogen + risico-opslag: +
<i>Tariefbepaling</i>	Riskless rate of return per vermogensverstrekking: + - Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: + - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: - Forfaitair percentage: --
<i>Totale beoordeling</i>	+ - (neutraal)

Vermogensbijtelling

Een vermogensbijtelling zorgt voor een bijtelling bij een negatieve grondslag. Een bijtelling voorkomt dat bij een negatief eigen vermogen, vreemd vermogen voordeliger is dan eigen vermogen door een extra aftrekmogelijkheid. De vermogensaftrek regelt dit bij een positief eigen vermogen. Mijns inziens leidt een vermogensbijtelling dus tot een gelijkere behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen, waardoor de debt bias ongeacht de waarde van het eigen vermogen wordt verkleind. Concluderend wordt de vermogensbijtelling als uitstekend beoordeeld.

Vermogensbijtelling	
<i>Totale beoordeling</i>	++ (uitstekend)

Conclusie

Mijns inziens leidt een hard ACE tot een gelijkere behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen waardoor de debt bias verdwijnt. Alles overziend wordt de hard ACE met een **goed** beoordeeld.¹²⁴

4.3.2 Soft ACE

4.3.2.1 Nationaal

Grondslag

Een soft ACE geeft een eenmalige vermogensaftrek over de toename in het eigen vermogen van een vennootschap. Het bestaande eigen vermogen niet meenemen is mijns inziens niet bevorderlijk voor de gelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen. De financieringskosten van het gehele vreemd vermogen zijn gedurende de looptijd van het vreemd vermogen aftrekbaar. Het bestaande eigen vermogen zorgt ook voor financieringskosten maar mag daarentegen niet worden afgetrokken. De

¹²³ Hierbij krijgt de tariefbepaling een dubbele weging en de omvang een enkele weging. Het exacte tarief is in de praktijk namelijk belangrijker dan de, in theorie belangrijke, omvang. Deze weging geldt voor de beoordeling van het tarief in paragraaf 4.3 en 4.4.

¹²⁴ Hierbij krijgen de grondslag en het tarief een dubbele weging en de vermogensbijtelling een enkele weging. De doeltreffendheid van een vermogensbijtelling is immers afhankelijk van de grondslag en het tarief. Deze weging geldt voor de totale beoordeling per variant vermogensaftrek in paragraaf 4.3 en 4.4. De vermogensbijtelling vervalt bij de ACC waardoor de grondslag en het tarief een gelijke weging hebben.

fiscale behandeling mag dan gelijk worden, de debt bias blijft grotendeels bestaan. De renteaftrekbepalingen maken, anders dan bij de hard ACE, de fiscale behandeling nog enigszins gelijk. De waardebeoordeling en correcties worden op identieke wijze aan de hard ACE bepaald. De overwegingen met betrekking tot de waardebeoordeling en correcties zijn reeds in paragraaf 4.3.1 besproken. Concluderend wordt de grondslag als neutraal beoordeeld.

Grondslag	
<i>Omvang</i>	--
<i>Waardebeoordeling</i>	Werkelijke waarde: + - Commerciële waarde: + Fiscale waarde: ++
<i>Correcties</i>	++
<i>Renteaftrekbepalingen</i>	+
<i>Totale beoordeling</i>	+ - (neutraal)

Tarief

De bepaling van het tarief is identiek aan de bepaling van het tarief bij de hard ACE. De overwegingen met betrekking tot het tarief zijn reeds in paragraaf 4.3.1 besproken. Concluderend wordt het tarief als neutraal beoordeeld.

Tarief	
<i>Omvang</i>	Vergoeding risicovrij ter beschikking stellen vermogen + risico-opslag: +
<i>Tariefbepaling</i>	Riskless rate of return per vermogensverstrekking: + - Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: + - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: - Forfaitaire percentage: --
<i>Totale beoordeling</i>	+ - (neutraal)

Vermogensbijtelling

In tegenstelling tot een vermogensbijtelling bij een hard ACE, kan een vermogensbijtelling bij een soft ACE mijns inziens onevenredig uitwerken. Stel een vennootschap heeft in haar eerste jaar een afname van het eigen vermogen maar geen negatief eigen vermogen. De vennootschap krijgt dan een bijtelling zonder extra baten. In beginsel is dit geen probleem tenzij de totale bijtelling groter is dan het aftrekbare bedrag. Eigen vermogen wordt door de bijtelling immers ongunstiger behandeld dan vreemd vermogen, waarbij de aftrek slechts vermindert.¹²⁵ Concluderend wordt de vermogensbijtelling als neutraal beoordeeld.

Vermogensbijtelling	
<i>Totale beoordeling</i>	+ - (neutraal)

¹²⁵ Dit geldt niet indien het aftrekbare bedrag groter is dan de totale bijtelling. Een aftrek wordt immers gegeven vanwege toenemende financieringskosten door een toename van het eigen vermogen.

Conclusie

Mijns inziens leidt een nationale soft ACE voor het nieuwe eigen vermogen tot een beperkt gelijkere fiscale behandeling. De debt bias wordt hiermee niet effectief verkleint. De overige vormgevingsopties zijn echter wel doeltreffend. Alles overziend wordt de nationale soft ACE met een **neutraal** beoordeeld.

4.3.2.2 Europees

Grondslag

Het DEBRA-voorstel geeft een aftrek over de toename van het fiscale vermogen van een vennootschap. Deze aftrek blijft gedurende tien belastingjaren bestaan. Hiermee wordt bij de gemiddelde duur van vreemd vermogen aangesloten.¹²⁶ Mijns inziens leidt dit gemiddeld tot een gelijkere behandeling van eigen en vreemd vermogen. Vreemd vermogen blijft aantrekkelijker voor financieringskeuzes met betrekking tot vermogen dat langer dan tien jaar wordt aangehouden. Het omgekeerde geldt voor eigen vermogen.

De grondslag omvat het commerciële eigen vermogen verminderd met de fiscale waarde van de deelnemingen. De commerciële waarde kan de eerdergenoemde onwenselijke dubbele niet-aftrek veroorzaken vanwege de discrepantie tussen de fiscaalrechtelijke vorm en de fiscale behandeling. Daarnaast kan het ontbreken van de overige correcties, besproken in paragraaf 3.2.1.1, mijns inziens een vermogensaftrek laten doorslaan. Belastingplichtigen krijgen aftrek zonder betrekking in de heffing met een minder gelijke behandeling tot gevolg.

Verder wordt een nieuwe rentaftrekbeperking ingevoerd om de budgettaire impact van de vermogensaftrek te mitigeren.¹²⁷ Ook wordt een maximale aftrekruijme voor de vermogensaftrek ingevoerd om misbruik te voorkomen.¹²⁸ Deze maatregelen hebben een effect op de gelijkere fiscale behandeling. Of per saldo een gelijkere fiscale behandeling wordt bereikt hangt mijns inziens af van de werkelijke beperking en aftrekruijme per belastingplichtige. De nieuwe renteftrekbeperking kan strikter maar ook soepeler zijn dan de earningsstrippingmaatregel. Indien de renteftrek bij de earningsstrippingmaatregel lager is dan bij de nieuwe renteftrekbeperking mag het verschil worden voortgewenteld. Bij voldoende winst in de toekomstige jaren is dan een hogere renteftrek mogelijk dan momenteel. Mijns inziens zal dit zich, door de robuuste implementatie van de earningsstrippingmaatregel, in Nederland sneller voor doen dan bij andere EU-lidstaten.

Concluderend wordt de grondslag als neutraal beoordeeld.

¹²⁶ COM(2022)216 def., p. 8.

¹²⁷ SWD(2022)145 def., p. 40.

¹²⁸ COM(2022)216 def., p. 10.

Grondslag	
<i>Omvang</i>	+ -
<i>Waardebepaling</i>	+
<i>Correcties</i>	+
<i>Renteaftrekbeperkingen</i>	+ -
<i>Totale beoordeling</i>	+ - (neutraal)

Tarief

Het tarief wordt door de risicovrije rentevoet voor de munteenheid bepaald. Dit betekent een gelijkere behandeling dan met een EU-brede rentevoet, maar een minder gelijke behandeling dan als per lidstaat het tarief wordt bepaald.¹²⁹ Verder is voor een tarief inclusief risico-opslag gekozen. De risico-opslag bedraagt voor grootbedrijven 1% en voor MKB-ondernemingen 1,5%. In hoeverre deze percentages leiden tot een gelijke behandeling hangt af van de financieringskosten van het eigen vermogen. Concluderend wordt het tarief als neutraal beoordeeld.

Tarief	
<i>Omvang</i>	+
<i>Tariefbepaling</i>	-
<i>Totale beoordeling</i>	+ - (neutraal)

Vermogensbijtelling

De kritiek op een vermogensbijtelling bij een nationale soft ACE geldt niet voor het DEBRA-voorstel. De bijtelling bedraagt namelijk maximaal het bedrag aan verkregen aftrek. Hierdoor kan eigen vermogen niet ongunstiger dan vreemd vermogen worden behandeld.

Verder wordt in het nationale onderzoek gesteld dat een bijtelling de prikkel voor een toename van eigen vermogen significant versterkt. Deze prikkel is van belang om de debt bias te verkleinen. In het DEBRA-voorstel wordt echter gesteld dat een bijtelling het behouden van een bepaald niveau aan eigen vermogen zal stimuleren.¹³⁰ Mijns inziens is de redenering van het DEBRA-voorstel juist. Een bijtelling zorgt slechts voor een prikkel om geen afname van het eigen vermogen te krijgen. Als het eigen vermogen gelijk blijft wordt een bijtelling immers niet gevoeld. Daarentegen zorgt een vermogensaftrek voor een prikkel voor een toename van het eigen vermogen.

Concluderend wordt de vermogensbijtelling als uitstekend beoordeeld.

Vermogensbijtelling	
<i>Totale beoordeling</i>	++ (uitstekend)

¹²⁹ SWD(2022)145 def., p. 32.

¹³⁰ COM(2022)216 def., p. 13.

Conclusie

Mijns inziens leidt het DEBRA-voorstel gemiddeld tot een gelijkere behandeling van eigen vermogen. De debt bias wordt hiermee effectief verkleint. De overige vormgevingsopties kunnen echter doeltreffender. Alles overziend wordt het DEBRA-voorstel met een **neutraal** beoordeeld.

4.3.3. ACC

Grondslag

Een ACC geeft een vermogensaftrek over het eigen en het vreemd vermogen van een vennootschap. De fiscale behandeling is, in combinatie met het vervallen van de renteaftrekbeperkingen, gelijk mits de financieringskosten hetzelfde zijn. Een ACC functioneert als renteaftrekbeperking indien de werkelijke rentekosten hoger zijn dan de aftrek. In dit geval wordt wel een gelijkere maar niet een gelijke behandeling behaald. Ongeacht het gekozen rentepercentage, wordt wel de debt bias geheel verholpen omdat vreemd vermogen niet langer voordeliger wordt behandeld. Een ACC die als renteaftrekbeperking functioneert, kan eigen vermogen zelfs voordeliger behandelen waardoor een equity bias optreedt. De waardebepaling en correcties worden op identieke wijze aan de hard ACE bepaald. De overwegingen met betrekking tot de waardebepaling en correcties zijn reeds in paragraaf 4.3.1 besproken. Concluderend wordt de grondslag als goed beoordeeld.

Grondslag	
<i>Omvang</i>	+
<i>Waardebepaling</i>	Werkelijke waarde: + - Commerciële waarde: + Fiscale waarde: ++
<i>Correcties</i>	++
<i>Renteaftrekbeperkingen</i>	n.v.t.
<i>Totale beoordeling</i>	+ (goed)

Tarief

De bepaling van het tarief is identiek aan de bepaling van het tarief bij de hard ACE. De overwegingen met betrekking tot het tarief zijn reeds in paragraaf 4.3.1 besproken. Concluderend wordt het tarief als neutraal beoordeeld.

Tarief	
<i>Omvang</i>	Vergoeding risicovrij ter beschikking stellen vermogen + risico-opslag: +
<i>Tariefbepaling</i>	Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: + - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: - Forfaitair percentage: --
<i>Totale beoordeling</i>	+ - (neutraal)

Conclusie

Mijns inziens leidt een ACC tot een gelijkere behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen waardoor de debt bias verdwijnt. Alles overziend wordt de ACC met een **goed** beoordeeld.

4.4 Doelmatigheid

4.4.1 Hard ACE

Grondslag

Een hard ACE heeft een grote negatieve budgettaire impact. Naast het nieuwe eigen vermogen is namelijk ook het voorheen geïnvesteerde eigen vermogen onbeperkt aftrekbaar. Een deel van de aftrek leidt niet tot nieuwe investeringen in het eigen vermogen waardoor een welvaartsverlies ontstaat.¹³¹ De lasten zijn hierdoor zwaarder dan de baten.

Daarnaast heeft de waardebepaling op commerciële waarde mijns inziens een negatievere budgettaire impact dan de waardering op fiscale waarde. Het doel van de commerciële waarde is een reëel beeld weergeven. Fiscaal wordt echter van goedkoopmansgebruik uitgegaan waarbij een belastingplichtige zich niet rijker mag rekenen dan hij is. De uiteenlopende doelen zorgen dat de commerciële waarde vaak hoger is dan de fiscale waarde.¹³² Waarderen op werkelijke waarde zal een nog negatievere budgettaire impact hebben vanwege het hogere eigen vermogen. Daarnaast brengt het een administratieve last met zich mee voor belastingplichtigen die alleen een fiscale balans opstellen.¹³³ Zij zullen ieder jaar de stille reserves moeten laten vaststellen. Bij waardering op fiscale waarde worden nog correcties ten gunste van het overheidsbudget gemaakt. Ook leidt het tot minimale administratieve lasten omdat de fiscale jaarrekening al bestaat. Mijns inziens is waardering op fiscale waarde het meest doelmatig vanwege de beperkte lasten en het goede effect op de gelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen.

Voorts moet het vaststellen van de grondslag mijns inziens gebeuren op basis van het gemiddelde eigen vermogen. Peildatamanipulatie en de corresponderende negatieve budgettaire impact zorgen bij het gemiddeld eigen vermogen voor minder lasten doordat het minder direct voelbaar is voor de belastingplichtige. Verder heeft het mijn voorkeur om van bepaling aan het begin van het belastingjaar uit te gaan. Het fiscaal eigen vermogen aan het einde van het belastingjaar is namelijk afhankelijk van

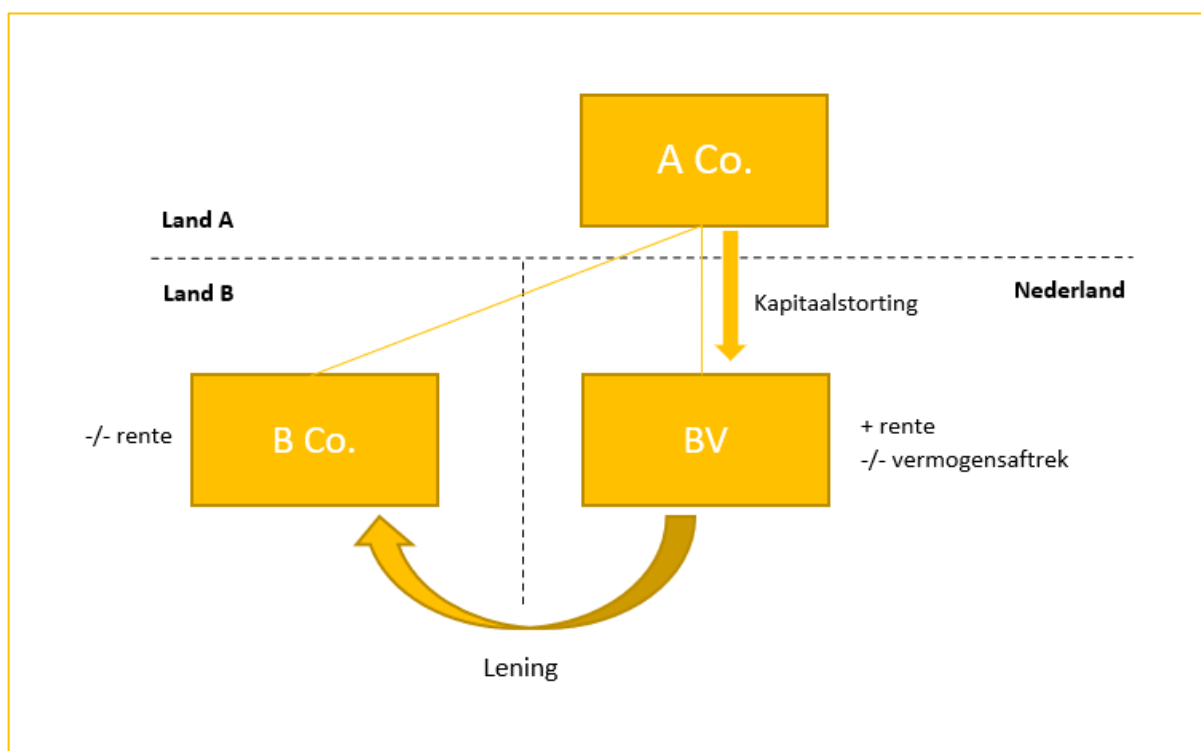
¹³¹ SWD(2022) 145 def., p. 54.

¹³² De grotere commerciële afschrijvingsmogelijkheid op gebouwen maakt hierop mijns inziens een beperkte inbreuk. Het is immers een mogelijkheid die negatief uitpakt voor de belastingplichtige en daardoor minder snel zal worden gekozen.

¹³³ Dit geldt voor kleine belastingplichtigen conform art. 2:396 lid 6 BW.

de te betalen vennootschapsbelasting.¹³⁴ De vennootschapsbelasting hangt op haar beurt af van de vermogensaftrek die aan de hand van het fiscaal eigen vermogen wordt bepaald. Daarom wordt van het vermogen aan het einde van het vorige boekjaar uitgegaan en loopt dus één jaar achter. Dit betekent dat voor het gemiddeld eigen vermogen van het fiscale eigen vermogen van het voorgaande boekjaar wordt uitgegaan. Een peildatum dicht bij het huidige moment is directer voelbaar, maar leidt tot veel meer nadelen. Mijns inziens is het daarom nodig bij het voorgaande boekjaar aan te sluiten.

Een eenzijdige invoering van een vermogensaftrek leidt bovendien tot een nieuwe fiscale planningsmogelijkheid.¹³⁵ Deze mogelijkheid lijkt op het misbruik dat wordt voorkomen door een vermogensbijtelling alleen dan in internationaal verband. Stel A Co., gevestigd in land A, doet een kapitaalstorting in BV, gevestigd in Nederland. BV leent het bedrag van de kapitaalstorting vervolgens aan B. Co in land B. Dit wordt op de volgende manier weergegeven:

Figuur 1 Voorbeeld ontleend aan bijlage bij Kamerstukken II 2019/20, 35 572, nr. 100, p. 15.

De in Nederland gevestigde BV wordt belast voor de renteopbrengst en krijgt een hogere vermogensaftrek door de kapitaalstorting. B Co. mag de betaalde rente in land B aftrekken. Land A kent geen vermogensaftrek waardoor bij A Co. geen vermindering van een vermogensaftrek door de kapitaalstorting plaatsvindt. Dit leidt tot aftrek zonder betrekking in de heffing voor het eigen

¹³⁴ Van Strien 2007, p. 438.

¹³⁵ Bijlage bij Kamerstukken II 2019/20, 35 572, nr. 100, p. 15.

vermogen en is onwenselijk vanwege grondslaguitholling.¹³⁶ Ter voorkoming van misbruik zijn administratieve lasten bij de overheid onvermijdelijk. Ongeacht of dit misbruik wordt voorkomen, leidt het mijns inziens tot een grote inbreuk op de doelmatigheid.

Concluderend wordt de grondslag als matig beoordeeld.¹³⁷

Grondslag	
<i>Omvang</i>	--
<i>Waardebepaling</i>	Werkelijke waarde: -- Commerciële waarde: - Fiscale waarde: +
<i>Correcties</i>	++
<i>Peildata</i>	Momentopname: - Gemiddelde: + -
<i>Misbruik</i>	--
<i>Totale beoordeling</i>	- (matig)

Tarief

De omvang van het tarief hangt hoofdzakelijk samen met de budgettaire impact. Uit dit perspectief is het wenselijk om een vermogensaftrek exclusief risico-opslag te kiezen. Mijns inziens is dit echter dermate in strijd met het doel van een vermogensaftrek dat hierin de last moet worden geaccepteerd. Dit is anders voor de verhoogde risico-opslag voor het MKB. Het uiteindelijke doel van een vermogensaftrek is de debt bias verkleinen, waardoor een verstevigde kapitaalstructuur ontstaat. Het MKB heeft al jaren een hogere ratio eigen vermogen ten opzicht van vreemd vermogen dan grootbedrijven.¹³⁸ Dit komt over het algemeen doordat externe financiering van vreemd vermogen moeilijker is voor het MKB. De extra negatieve budgettaire impact is dus niet nodig om de debt bias te verkleinen.

De keuze voor het percentage heeft een administratief karakter. Aansluiten bij de riskless rate of return per vermogensverstrekking of het gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige leidt tot omvangrijke administratieve lasten voor zowel de belastingplichtige als de overheid. Mijns inziens wordt het doel hierdoor niet efficiënt bereikt.¹³⁹ Daarnaast kan voor het rentepercentage op langlopende staatsobligaties worden gekozen. Dit zorgt voor een beperkte administratieve last en verdient daarom mijn voorkeur. Tot slot kan voor een forfaitair percentage worden gekozen. Deze manier leidt tot weinig administratieve lasten. Daarnaast kan het percentage zo worden bepaald dat

¹³⁶ Een speerpunt van de EC is een eerlijker belastingstelsel waaronder het tegengaan van fiscale planningsmogelijkheden.

¹³⁷ Hierbij krijgen de omvang en misbruik een dubbele weging. De omvang bepaalt grotendeels de grondslag en misbruik kan een groot effect op de grondslag hebben. De overige vormgevingsopties voor de grondslag hebben een enkele weging. Deze weging geldt voor de beoordeling van de grondslag in heel paragraaf 4.4.

¹³⁸ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 35 572, nr. 100, p. 7.

¹³⁹ Aldus ook Van Strien 2007, p. 502.

de negatieve budgettaire impact beperkt blijft. Dit heeft wel een keerzijde. Hoe meer het budgettaire argument meespeelt bij de bepaling, des te minder de gelijke behandeling wordt. Hierdoor verdient dit percentage niet mijn voorkeur.

Concluderend wordt het tarief als goed beoordeeld.

Tarief	
<i>Omvang</i>	+
<i>Tariefbepaling</i>	Riskless rate of return per vermogensverstrekking: - Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: + Forfaitair percentage: -
<i>Totale beoordeling</i>	+ (goed)

Vermogensbijtelling

De belangrijkste reden voor het instellen van een vermogensbijtelling is het mitigeren van de negatieve budgettaire impact van een vermogensaftrek.¹⁴⁰ Zonder vermogensbijtelling ontstaan slechts nieuwe aftrekmogelijkheden. Bij een hard ACE doet een vermogensbijtelling zich minder snel voor maar als het zich voordoet is het mitigerende effect groot. Een vermogensbijtelling ontstaat namelijk bij een negatief eigen vermogen. Indien een moedermaatschappij een negatief eigen vermogen heeft kan zij met een lening een kapitaalstorting in een dochtermaatschappij doen. De toename van de deelneming leidt in dit geval niet tot minder aftrek omdat de aftrek al nihil was. De vermogensaftrek bij de dochtermaatschappij neemt daarentegen toe. Het invoeren van een vermogensbijtelling kan dit probleem geheel verhelpen zonder hulp van anti-misbruikmaatregelen. Mijns inziens is ondanks dat de vermogensbijtelling bij een hard ACE het meest nodig is, het ook het minst effectief en slechts vanuit het oogpunt van misbruik wenselijk. Concluderend wordt de vermogensbijtelling als matig beoordeeld.

Vermogensbijtelling	
<i>Totale beoordeling</i>	- (matig)

Conclusie

Mijns inziens zijn bij een hard ACE de baten en lasten in balans. De hard ACE wordt dan ook met een **neutraal** beoordeeld.

¹⁴⁰ Bijlage bij *Kamerstukken II* 2019/20, 35 572, nr. 100, p. 14.

4.4.2 Soft ACE

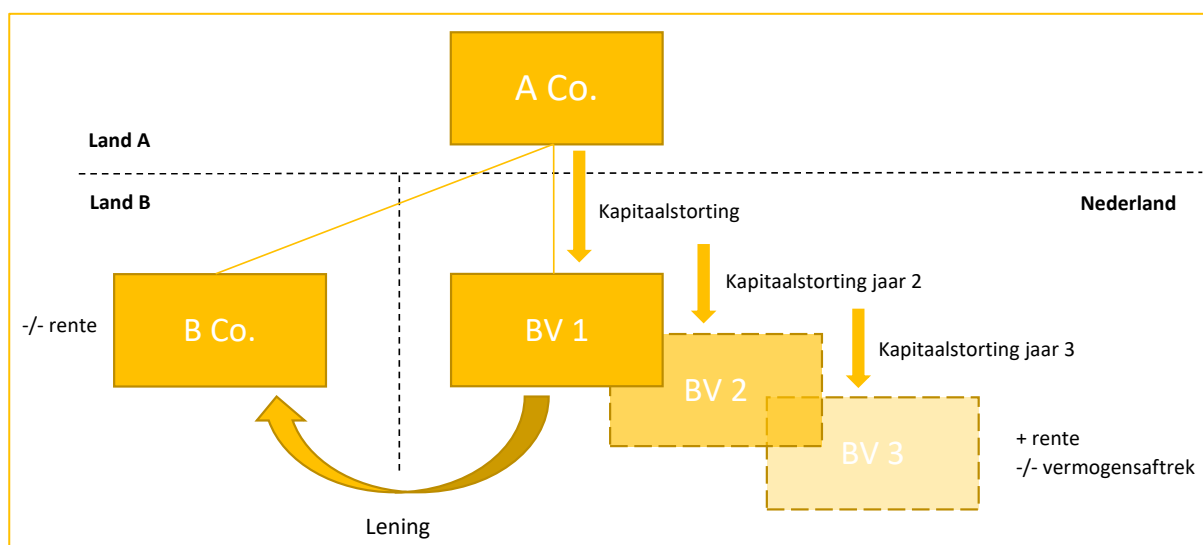
4.4.2.1 Nationaal

Grondslag

Een soft ACE heeft een lage budgettaire impact. Slechts het nieuwe eigen vermogen ontvangt een aftrek, waardoor alleen een welvaartsverlies ontstaat voor de investeringen in het eigen vermogen die ook zonder vermogensaftrek zouden plaatsvinden. De lage budgettaire impact draagt bij aan de doelmatigheid.

Het vaststellen van de grondslag middels het verschil in gemiddelde eigen vermogen is, ten opzichte van momentopnames, robuuster en minder vatbaar voor manipulatie.¹⁴¹ Echter verhoogt deze methode ook de administratieve lasten en is minder causaal. Uitgaan van de begin en eindbalans van een boekjaar betekent dat tegenover het geïnvesteerde geld direct een aftrek bestaat. Uit voorgaande overwegingen zijn de baten en lasten mijns inziens het meest in balans bij de begin- en eindbalans van het voorgaande boekjaar. Hierdoor blijven de administratieve lasten beperkt, maar wordt de investering redelijk direct beloont. Het feit dat meer kans is op manipulatie weegt hier mijns inziens minder zwaar dan de uitvoerbaarheid. Een beperkt uitvoerbare regeling heeft immers nog minder effect. Bovendien wordt de manipulatie door de correcties en een vermogensbijtelling al gemitigeerd.

Bij een soft ACE kan ook misbruik in internationaal verband plaatsvinden. In dit geval wordt in Nederland ieder jaar een nieuwe vennootschap opgericht. De in het voorgaande jaar opgerichte vennootschap doet een kapitaalstorting ter grootte van de initiële storting door A Co in de nieuw opgerichte vennootschap. De budgettaire impact is even groot zijn als bij een hard ACE zolang ieder jaar een nieuwe vennootschap wordt opgericht. Dit wordt op de volgende manier weergegeven:

Figuur 2 Voorbeeld ontleend aan bijlage bij Kamerstukken II 2019/20, 35 572, nr. 100, p. 16.

¹⁴¹ Bijlage bij Kamerstukken II 2019/20, 35 572, nr. 100, p. 13.

De waardebepaling en correcties worden op identieke wijze aan de hard ACE bepaald. De overwegingen met betrekking tot de waardebepaling en correcties zijn reeds in paragraaf 4.4.1 besproken. Concluderend wordt de grondslag als neutraal beoordeeld.

Grondslag	
<i>Omvang</i>	+ -
<i>Waardebepaling</i>	Werkelijke waarde: -- Commerciële waarde: - Fiscale waarde: +
<i>Correcties</i>	++
<i>Peildata</i>	Momentopname: + - Gemiddelde: -
<i>Misbruik</i>	-
<i>Totale beoordeling</i>	+ - (neutraal)

Tarief

De bepaling van het tarief is identiek aan de bepaling van het tarief bij de hard ACE. De overwegingen met betrekking tot het tarief zijn reeds in paragraaf 4.4.1 besproken. Concluderend wordt het tarief als goed beoordeeld.

Tarief	
<i>Omvang</i>	+
<i>Tariefbepaling</i>	Riskless rate of return per vermogensverstrekking: - Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: + Forfaitair percentage: -
<i>Totale beoordeling</i>	+ (goed)

Vermogensbijtelling

Ten opzicht van een hard ACE doet een vermogensbijtelling zich bij een soft ACE sneller voor, maar als het zich voordoet is het mitigerende effect beperkt. Een vermogensbijtelling ontstaat bij een afname van het eigen vermogen. De bijtelling wordt niet onbeperkt maar eenmalig gegeven. Mijns inziens is een vermogensbijtelling bij een soft ACE minder nodig dan bij een hard ACE maar wel effectiever. Concluderend wordt de vermogensbijtelling als goed beoordeeld.

Vermogensbijtelling	
<i>Totale beoordeling</i>	+ (goed)

Conclusie

Mijns inziens zijn bij een nationale soft ACE de baten en lasten in balans. De nationale soft ACE wordt dan ook met een **goed** beoordeeld.

4.4.2.2 Europees

Grondslag

Het DEBRA-voorstel heeft een hoge negatieve budgettaire impact doordat de vermogensaftrek voor tien jaar geldt. Het aansluiten bij de gemiddelde termijn van vreemd vermogen heeft het DEBRA-voorstel echter een stuk doeltreffender gemaakt. Om het negatieve effect op het budget te mitigeren zijn een renteaftrekbeperking, een maximale ruimte voor vermogensaftrek en een vermogensbijtelling voorgesteld. Deze brengen, net als de tienjaarstermijn, extra administratieve lasten met zich mee. Mijns inziens maken de extra budgettaire en administratieve lasten het DEBRA-voorstel echter veel doeltreffender waardoor een efficiënte vermogensaftrek wordt bereikt. Het ontbreken van een aantal correcties is daarentegen slecht voor de gelijke behandeling én het overheidsbudget. Derhalve zijn de baten en lasten in balans.

Daarnaast wordt het misbruik in internationaal verband, zoals omschreven in paragraaf 4.4.2.1, binnen de EU opgelost. Alle EU-lidstaten hebben immers een vermogensaftrek. Ook wordt het verstrekken van een geldlening voor een kapitaalstorting binnen een groep expliciet voorkomen door een anti-misbruikmaatregel. Misbruik met landen buiten de EU is evenwel een zorg. Hier wordt in paragraaf 4.5 op ingegaan.

Verder nemen de administratieve lasten voor belastingplichtige licht toe vanwege het overleggen van de benodigde informatie voor de anti-misbruikmaatregelen. Deze gegevens zijn over het algemeen al bekend bij de belastingautoriteit. Mijns inziens zijn de toegenomen lasten beperkt ten opzichte van het positieve effect op de gelijke behandeling. De nieuwe renteaftrekbeperkingen is samen met de earningsstrippingmaatregel mijns inziens echter dubbel op. Hier wordt in paragraaf 4.5 verder op ingegaan.

Concluderend wordt de grondslag als neutraal beoordeeld.

Grondslag	
<i>Omvang</i>	+ -
<i>Waardebepaling</i>	-
<i>Correcties</i>	+
<i>Peildata</i>	+ -
<i>Renteaftrekbeperkingen</i>	-
<i>Misbruik</i>	+
<i>Totale beoordeling</i>	+ - (neutraal)

Tarief

De administratieve lasten voor belastingautoriteiten bestaan uit de anti-misbruikmaatregelen en het vaststellen van het notionele rente tarief. Deze zijn mijns inziens een noodzakelijk kwaad om het doel van een gelijke behandeling te halen. Concluderend wordt het tarief als goed beoordeeld.

Tarief	
<i>Omvang</i>	+
<i>Tariefbepaling</i>	+
<i>Totale beoordeling</i>	+ (goed)

Vermogensbijtelling

Het negatieve budgettaire effect doordat de vermogensaftrek gedurende tien jaar wordt verleend, wordt door het instellen van een vermogensbijtelling gedurende dezelfde tijdsduur gemitigeerd. Naast het mitigeren van de negatieve budgettaire impact wordt in het DEBRA-voorstel ook het voorkomen van misbruik als speerpunt van een vermogensbijtelling genoemd.¹⁴² Het misbruik, zoals besproken in paragraaf 4.4.2.1, wordt door de combinatie van EU-brede invoering en een vermogensbijtelling voorkomen. Een kapitaalstorting zorgt op deze manier dat aftrek bij de ontvangende vennootschap altijd samengaat met een bijtelling bij de stortende vennootschap. Derhalve verdwijnt de prikkel voor deze vorm van misbruik. De toename aan administratieve lasten door een vermogensbijtelling zijn mijns inziens een kleine opoffering voor de baten die een vermogensbijtelling opleveren. Concluderend wordt een vermogensbijtelling als uitstekend beoordeeld.

Vermogensbijtelling	
<i>Totale beoordeling</i>	++ (uitstekend)

Conclusie

Mijns inziens zijn bij het DEBRA-voorstel de baten en lasten in balans. Het DEBRA-voorstel wordt dan ook met een **goed** beoordeeld.

4.4.3 ACC

Grondslag

Een ACC heeft een grote negatieve budgettaire impact. Deze budgettaire impact wordt versterkt door het afschaffen van de renteaftrekbeperkingen. Daarentegen maakt een ACC de administratieve lasten kleiner en verdwijnt in nationaal verband de prikkel voor misbruik omdat de rente- en vermogensaftrek gelijk zijn. Dat het budgettaire argument voor de overheid zwaar weegt blijkt mijns inziens uit het niet bespreken van deze optie in het nationale onderzoek. De budgettaire impact kan echter ook beperkt blijven. Als een ACC functioneert als renteaftrekbeperking, wordt de budgettaire impact immers gemitigeerd. Indien de financieringskosten van eigen en vreemd vermogen niet gelijk zijn heeft dit wel een negatieve impact op de gelijke fiscale behandeling. Ook kan de maximering van renteaftrek in binnenlandse en buitenlandse situaties economisch dubbele heffing veroorzaken.¹⁴³ Dit werkt echter

¹⁴² SWD(2022)145 def., p. 28.

¹⁴³ Gedeeltelijk geen aftrek maar wel volledige betrekking in de heffing.

niet anders uit dan de huidige renteaftrekbeperkingen. De waardebepaling en correcties worden op identieke wijze aan de hard ACE bepaald. De overwegingen met betrekking tot de waardebepaling en correcties zijn reeds in paragraaf 4.4.1 besproken.

Concluderend wordt de grondslag van een ACC als neutraal beoordeeld.

Grondslag	
<i>Omvang</i>	-
<i>Waardebepaling</i>	Werkelijke waarde: -- Commerciële waarde: - Fiscale waarde: +
<i>Correcties</i>	++
<i>Peildata</i>	Momentopname: - Gemiddelde: + -
<i>Misbruik</i>	+
<i>Totale beoordeling</i>	+ - (neutraal)

Tarief

De bepaling van het tarief is identiek aan de bepaling van het tarief bij de hard ACE. De overwegingen met betrekking tot het tarief zijn reeds in paragraaf 4.4.1 besproken. Concluderend wordt het tarief als goed beoordeeld.

Tarief	
<i>Omvang</i>	+
<i>Tariefbepaling</i>	Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: + Forfaitair percentage: -
<i>Total beoordeling</i>	+ (goed)

Conclusie

Mijns inziens zijn bij een ACC de baten en lasten in balans. De hard ACE wordt dan ook met een **neutraal** beoordeeld.

4.5 Verbeterpunten

Een nationale invoering van een vermogensaftrek heeft niet mijn voorkeur. De mogelijkheid van misbruik leidt tot een enorme impact op de doeltreffendheid. Eventuele anti-misbruikmaatregelen zorgen voor een toename in administratieve lasten voor de overheid, waarbij het de vraag blijft in hoeverre het misbruik wordt voorkomen. Mijns inziens is het adagium 'voorkomen is beter dan genezen' hier van toepassing. Dit wordt efficiënt gedaan door een EU-brede invoering middels het DEBRA-voorstel. Daarnaast is bij de nationale varianten van een vermogensaftrek van de meest doeltreffende of doelmatig ingevulde vormgeving uitgegaan. De vormgeving kan hierdoor verschillen

tussen de doeltreffendheid en doelmatigheid waardoor de toetsing een te positief beeld schetst.¹⁴⁴ Bij het DEBRA-voorstel liggen de vormgevingsopties vast en is aan deze vormgevingsopties getoetst. Om de potentie in doeltreffendheid en doelmatigheid van het DEBRA-voorstel te illustreren, worden een aantal verbeterpunten benoemd en mogelijke oplossingen gegeven.

Allereerst scoort het DEBRA-voorstel slechter op de waardebepaling dan de nationale voorstellen. Zo wordt de grondslag op basis van de commerciële waarde bepaald. Bij een EU-brede invoering overstappen op de fiscale waarde is geen optie. Een goede werking vereist namelijk een gelijke grondslag in alle lidstaten.¹⁴⁵ De dubbele niet-aftrek indien op commerciële waarde wordt gewaardeerd, kan zich wellicht automatisch oplossen. Belastingplichtigen hebben immers geen voordeel om vermogen anders voor te doen, omdat zij nu ook aftrek ontvangen voor het eigen vermogen. Mocht het probleem blijven bestaan, zou mijns inziens herkwalificatie voor de aftrekbaarheid van de vergoeding niet langer mogelijk moeten zijn. De fiscaalrechtelijke vorm is dan altijd gelijk aan de civielrechtelijke vorm. Verder ontbreken de correctie voor buitenlandse vaste inrichtingen en onroerende zaken en de correctie voor vermogen met vrijgestelde opbrengsten. Deze correcties moeten mijns inziens aan het voorstel worden toegevoegd. De fiscale reserves hebben geen correctie nodig. In de commerciële jaarrekening wordt een kostenegalisatiereserve bijvoorbeeld als voorziening opgenomen en valt derhalve reeds buiten de grondslag. Deze aanpassingen maken de waardebepaling van het DEBRA-voorstel doeltreffender en doelmatiger.

Daarnaast wordt een nieuwe renteaftrekbeperking ingevoerd. Alhoewel deze eenvoudig oogt, is het nog een renteaftrekbeperking naast de vele aftrekbeperkingen in de wet VPB 1969. Mijns inziens is de aftrekbeperking tevens dubbel op met de earningsstrippingmaatregel vanwege dezelfde doelstelling. De extra lasten zijn niet bevorderlijk voor de doelmatigheid. Mijn voorstel is af te zien van de nieuwe renteaftrekbeperking en in de hele EU de earningsstrippingmaatregel aan te scherpen. Deze aanpassingen maken het DEBRA-voorstel doelmatiger.

Verder blijft misbruik mogelijk in situaties tussen EU-lidstaten en derde landen. Dit zal zich met name voordoen tussen gelieerde vennootschappen. Een maatregel waarbij gekeken wordt naar de herkomst van de kapitaalstorting of geldverstrekking is niet mogelijk omdat de vrijheid van kapitaalverkeer ook voor derde landen geldt. Mijn voorstel is de vermogensaftrek te weigeren indien de kapitaalstorting aan een gelieerd lichaam rechtens dan wel in feite direct of indirect verband houdt met een schuld.¹⁴⁶ Ook deze aanpassing maakt het DEBRA-voorstel doelmatiger.

¹⁴⁴ Bijvoorbeeld bij de tariefbepaling.

¹⁴⁵ COM(2022)216 def., p. 12.

¹⁴⁶ Vergelijk art. 10a lid 1 Wet VPB 1969.

De toetsing van het DEBRA-voorstel inclusief verbeteringen wordt in bijlage 2 getoond.

4.6 Deelconclusie

In dit hoofdstuk zijn de verschillende varianten van een vermogensaftrek inclusief de vormgevingsopties getoetst aan doeltreffendheid en doelmatigheid. Hiermee is antwoord gegeven op de deelvraag: 'In hoeverre voldoen de varianten vermogensaftrek en vormgevingsopties aan doeltreffendheid en doelmatigheid?'

Allereerst is de doeltreffendheid van de varianten van een vermogensaftrek getoetst. Hierbij is gekeken in hoeverre een gelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen wordt bereikt en in hoeverre de debt bias wordt verkleind. De hard ACE en ACC zijn met een goed beoordeeld. De nationale soft ACE is met een neutraal beoordeeld. De verschillen in beoordeling komen hoofdzakelijk voort uit het verschil in omvang van de grondslag. Daarnaast zorgen ook de renteaftrekbeperkingen en vermogensbijtelling voor verschillen in de beoordeling. Het DEBRA-voorstel is met een neutraal beoordeeld vanwege een minder optimale vormgeving dan de nationale vermogensaftrek varianten.

Daarna is de doelmatigheid van de varianten van een vermogensaftrek getoetst. Hierbij is naar de verhouding tussen de baten en lasten gekeken waarbij aandacht is besteed aan de budgettaire impact, de administratieve lasten en misbruikmogelijkheden. De hard ACE en ACC zijn met een neutraal beoordeeld. De nationale soft is met een goed beoordeeld. De verschillen in beoordeling komen hoofdzakelijk door de mate van negatieve budgettaire impact. Ondanks een minder optimale vormgeving dan de nationale vermogensaftrek varianten, wordt het DEBRA-voorstel met een goed beoordeeld vanwege het effectief voorkomen van misbruik.

Al met al worden alle varianten van een vermogensaftrek met een **neutraal** beoordeeld.

In tegenstelling tot de nationale invoeringen van een vermogensaftrek, heeft het DEBRA-voorstel nog potentie betreffende de vormgevingsopties. Tot slot zijn voor het DEBRA-voorstel daarom een aantal verbeterpunten benoemd en mogelijke oplossingen gegeven. Een aandachtspunt is het uitgaan van de commerciële waarde. Daarnaast is het toevoegen van correcties voorgesteld. Verder is een aangescherpte earningsstrippingmaatregel in plaats van een nieuwe renteaftrekbeperking als oplossing genoemd. Ook moet een anti-misbruikmaatregel de blijvende misbruikmogelijkheden tussen EU-lidstaten en derde landen voorkomen. Het DEBRA-voorstel inclusief verbeteringen wordt met een **goed** beoordeeld.

Bijlage 2 bevat een uitgebreid overzicht van dit hoofdstuk.

5. Conclusie

In dit onderzoek staan drie varianten van een vermogensaftrek centraal. Een vermogensaftrek is een oplossing voor het bestrijden van de debt bias ten gevolge van de ongelijke fiscale behandeling van de vergoeding op eigen en vreemd vermogen. Om te bepalen welke variant de voorkeur geniet bij invoering van een vermogensaftrek in Wet VPB 1969, is de volgende centrale onderzoeksvraag gesteld:

Welke variant vermogensaftrek is het meest doeltreffend en doelmatig voor de verkleining van de debt bias?

Eerst is in hoofdstuk twee een antwoord gegeven op de deelvraag: ‘Hoe wordt de vergoeding op eigen vermogen en vreemd vermogen momenteel in de Wet VPB 1969 behandeld?’. De belangrijkste conclusie is dat de vergoeding op eigen vermogen niet en de vergoeding op vreemd vermogen wel aftrekbaar is voor de betalende vennootschap. Deze ongelijke fiscale behandeling komt voort uit het klassieke stelsel van de Wet VPB 1969. Daarnaast is de fiscaalrechtelijk vorm van vermogen in beginsel gelijk aan de civielrechtelijke vorm, tenzij sprake is van herkwalificatie. Herkwalificatie leidt tot een gelijkere fiscale behandeling omdat de aftrekbare vergoeding op vreemd vermogen niet kunstmatig kan worden verhoogd. Verder zorgt de earningsstrippingmaatregel als renteaftrekbeperking slechts beperkt voor een gelijkere behandeling van de vergoeding op vermogen waardoor de debt bias in stand blijft.

Vervolgens zijn in hoofdstuk drie de verschillende varianten van een vermogensaftrek en de mogelijke vormgevingsopties besproken om een antwoord te geven op de deelvraag: ‘Welke varianten vermogensaftrek zijn mogelijk en wat zijn de overige vormgevingsopties?’. Allereerst is een hard ACE, waarbij een aftrek over het gehele eigen vermogen wordt verleend, besproken. Vervolgens is een soft ACE, waarbij een aftrek over de toename van het eigen vermogen wordt verleend, besproken. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen een nationale invoering en een EU-brede invoering. Tot slot is een ACC, waarbij een aftrek over het eigen en vreemd vermogen wordt verleend, besproken. Daarnaast zijn de grondslag en het tarief besproken. De grondslag kan op basis van de werkelijke waarde van de activa, de commerciële waarde of de fiscale waarde worden bepaald. Daarbij worden correcties ter voorkoming van dubbele aftrek gemaakt en moeten de peildata worden gekozen. Het tarief wordt door de risicovrije vergoeding voor het ter beschikking stellen van vermogen in- of exclusief risico-opslag bepaald. Tot slot is een vermogensbijtelling, waarbij een aftrek bij een negatieve grondslag omslaat in een bijtelling, besproken.

In hoofdstuk vier zijn de verschillende varianten van een vermogensaftrek inclusief de vormgevingsopties getoetst aan doeltreffendheid en doelmatig. Hiermee is antwoord gegeven op de

deelvraag: 'In hoeverre voldoen de varianten vermogensaftrek en vormgevingsopties aan doeltreffendheid en doelmatigheid?'. De doeltreffendheid beoordeeld in hoeverre een gelijke behandeling van eigen en vreemd vermogen wordt bereikt en in hoeverre de debt bias wordt verkleind. De hard ACE en ACC zijn met een goed beoordeeld. De nationale soft ACE is met een neutraal beoordeeld. De verschillen in beoordeling komen hoofdzakelijk voort uit het verschil in omvang van de grondslag. Daarnaast zorgen ook de renteaftrekbeperkingen en vermogensbijtelling voor verschillen in de beoordeling. Het DEBRA-voorstel is met een neutraal beoordeeld vanwege een minder optimale vormgeving dan de nationale vermogensaftrek varianten. De doelmatigheid beoordeeld de verhouding tussen de baten en lasten waarbij aandacht is besteed aan de budgettaire impact, de administratieve lasten en misbruikmogelijkheden. De hard ACE en ACC zijn met een neutraal beoordeeld. De nationale soft is met een goed beoordeeld. De verschillen in beoordeling komen hoofdzakelijk door de mate van negatieve budgettaire impact. Ondanks een minder optimale vormgeving dan de nationale vermogensaftrek varianten, wordt het DEBRA-voorstel met een goed beoordeeld vanwege het effectief voorkomen van misbruik.

Al met al worden alle varianten van een vermogensaftrek met een **neutraal** beoordeeld. Echter kan het DEBRA-voorstel mijns inziens door het toevoegen van correcties, een aangescherpte earningsstrippingmaatregel in plaats van een nieuwe renteaftrekbeperking en een anti-misbruikmaatregel tegen de blijvende misbruikmogelijkheden nog worden verbeterd. Indien deze verbeteringen worden doorgevoerd, wordt het DEBRA-voorstel met een **goed** beoordeeld.

Bij de invoering van een vermogensaftrek in de Wet VPB 1969 moet mijns inziens voor een EU-brede invoering worden gekozen. Invoering in alle EU-lidstaten voorkomt namelijk internationale misbruikmogelijkheden binnen EU-verband. Daarnaast doen de kwaliteitseisen van wetgeving bij de nationale vermogensaftrekvarianten aan uitruil; indien de doeltreffendheid goed is, leidt de doelmatigheid hieronder en vice versa. Daarentegen wordt bij het DEBRA-voorstel inclusief verbeteringen, de doeltreffendheid en de doelmatigheid met een goed beoordeeld. Hieruit volgt dat het DEBRA-voorstel van de EC de variant vermogensaftrek is die zowel voor meer gelijkheid (doeltreffendheid) als voor blijheid (doelmatigheid) zorgt.

Literatuurlijst

Artikelen

Bond & Devereux, *Journal of Public Economics* 1995/58

S.R. Bond & M.P. Devereux, 'On the design of a neutral business tax under uncertainty', *Journal of Public Economics* 1995/58, p. 57-71.

Isaac, *Fiscal Studies* 1997/18(3)

J. Isaac, 'A Comment on the Viability of the Allowance for Corporate Equity', *Fiscal Studies* 1997/18, nr. 3, p. 303-318.

Litjens, *WFR* 1985/109

F.P.J. Litjens, 'Het stelsel van aftrek primair rendement in de vennootschapsbelasting', *WFR* 1985/109.

Nouwen & Van Strien, *NTFR* 2010/1423

M.F. Nouwen & J. van Strien, 'De groepsrentebox is 'dood', lang leve de vermogensaftrek?', *NTFR* 2010/1423.

Boeken

Hofman, in: *Cursus Belastingrecht*

A.W. Hofman, 'Bezwaren tegen het klassieke stelsel. Aftrekvarianten', in: A.W. Hofman, M.L.M. van Kempen & A.C. Rijkers (red.), *Cursus Belastingrecht*, Deventer: Wolters Kluwer.

Van Strien 2007

J. van Strien, *Renteaftrekbeperkingen in de VPB (Fiscale monografieën, nr. 119) (diss. Rotterdam)*, Deventer: Kluwer 2007.

Van Strien 2019

J.A.J.A. Stevens & J.L. van de Streek (red.), *De toekomst van de vennootschapsbelasting: lessen uit 50 jaar Wet VPB 1969 (Congresbundel Erasmus Universiteit)*, Deventer: Wolters Kluwer 2019.

Europese stukken

COM(2022)216 def.

Voorstel voor een Richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels voor een tegemoetkoming ter vermindering van de ongelijkheid tussen vreemd en eigen vermogen en tot beperking van de aftrekbaarheid van rente voor de vennootschapsbelasting, Brussel: Europese Commissie 2022.

SWD(2022)145 def.

Werkdocument van de diensten van de commissie. Het effectbeoordelingsverslag bij Voorstel voor een Richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels voor een tegemoetkoming ter vermindering van de ongelijkheid tussen vreemd en eigen vermogen en tot beperking van de aftrekbaarheid van rente voor de vennootschapsbelasting, Brussel: Europese Commissie 2022.

Parlementaire stukken

Kamerstukken II 1990/91, 22 008, nrs. 1-2.

Kamerstukken II 2009/10, 32 140, nr. 4 (bijlage Continuïteit en vernieuwing. Een visie op het belastingstel).

Kamerstukken II 2015/16, 34 306, nr. 3.

Kamerstukken II 2018/19, 25 030, nr. 3.

Kamerstukken II 2019/20, 25 302, nr. 3.

Kamerstukken II 2019/20, 35 572, nr. 100.

Kamerstukken II 2019/20, 35 572, nr. 100 (bijlage Bevindingen onderzoek naar een meer gelijke behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen).

Overig**Financieringsmonitor 2020**

Financieringsmonitor, Den Haag/Heerlen/Bonaire: Centraal Bureau voor de Statistiek 2020.

Kamer van Koophandel 2022

Kamer van Koophandel, 'Eén op de vijf ondernemers heeft meer schulden dan vóór corona', geraadpleegd via <https://www.kvk.nl/over-kvk/media-en-pers/nieuws-en-persberichten/een-op-de-vijf-ondernemers-heeft-meer-schulden-dan-voor-corona/>.

Kamer van Koophandel 2022

Kamer van Koophandel, 'KVK Trendrapport maart: stijging faillissementen meer stoppers en minder starters', geraadpleegd via <https://www.kvk.nl/over-kvk/media-en-pers/nieuws-en-persberichten/kvk-trendrapport-maart-stijging-faillissementen-meer-stoppers-en-minder-starters/>.

Jurisprudentielijst

HvJ:

HvJ EG 12 juli 2005, ECLI:EU:C:2005:446 (*Schempp*).

HR:

HR 27 januari 1988, ECLI:NL:HR:1988:ZC3744.

HR 11 maart 1998, ECLI:NL:PHR:AA2453.

HR 25 november 2005, ECLI:NL:PHR:AT5958.

HR 8 september 2006, ECLI:NL:PHR:2006:AV2327.

HR 7 februari 2014, ECLI:NL:HR:2014:224.

Bijlage 1: Overzicht hoofdstuk 3

		Hard ACE	Soft ACE <i>Nationaal</i>	Soft ACE <i>Europees</i>	ACC
Grondslag	Omvang	Geheel eigen vermogen	Toename eigen vermogen	Toename netto eigen vermogen	Geheel eigen vermogen en vreemd vermogen
	Waardebepaling	Werkelijke waarde Commerciële waarde Fiscale waarde	Werkelijke waarde Commerciële waarde Fiscale waarde	Geplaatste kapitaal + agio + herwaarderingsreserve + reserves + overgedragen resultaten	Werkelijke waarde Commerciële waarde Fiscale waarde
	Correcties	Deelnemingen Buitenlandse vaste inrichtingen en onroerende zaken Fiscale reserves Vermogen met vrijgestelde opbrengsten Oppompen eigen vermogen	Deelnemingen Buitenlandse vaste inrichtingen en onroerende zaken Fiscale reserves Vermogen met vrijgestelde opbrengsten Oppompen eigen vermogen	Fiscale waarde deelneming Oppompen eigen vermogen	Deelnemingen Buitenlandse vaste inrichtingen en onroerende zaken Fiscale reserves Vermogen met vrijgestelde opbrengsten Oppompen eigen vermogen
	Peildata	Momentopname: Eén peildatum aan begin of einde van een boekjaar Gemiddelde: Twee peildata aan begin en einde boekjaar	Momentopname: Twee peildata aan begin en einde van een boekjaar Gemiddelde: Gemiddelde huidig + vier voorgaande boekjaren ten opzicht van gemiddelde vijf voorgaande boekjaren	Einde huidig belastingjaar ten opzicht van einde voorgaand belastingjaar	Momentopname: Eén peildatum aan begin of einde van een boekjaar Gemiddelde: Twee peildata aan begin en einde boekjaar
Tarief	Omvang	Vergoeding risicovrij ter beschikking stellen vermogen + risico-opslag (0%, algemene opslag, verhoogde opslag voor MKB)	Vergoeding risicovrij ter beschikking stellen vermogen + risico-opslag (0%, algemene opslag, verhoogde opslag voor MKB)	Notionele rente tarief + risico premie	Vergoeding risicovrij ter beschikking stellen vermogen + risico-opslag (0%, algemene opslag, verhoogde opslag voor MKB)

	Tariefbepaling	Riskless rate of return per vermogensverstrekking Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige Rentepercentage op langlopende staatsobligaties Forfaitair percentage	Riskless rate of return per vermogensverstrekking Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige Rentepercentage op langlopende staatsobligaties Forfaitair percentage	Notionele rente tarief: 10-jaar risicovrije rentevoet geldende munteenheid Risico-opslag: • Hoofregel: 1% • Uitzondering MKB: 1,5%	Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige Rentepercentage op langlopende staatsobligaties Forfaitair percentage
Bijtelling		Ja	Ja	Ja	Nee
Periode		Per belastingjaar	Per belastingjaar	Voor het belastingjaar van toename en de negen opvolgende belastingjaren	Per belastingjaar
Renteaftrekbeperkingen		Art. 15b en art. 15bd Wet VPB 1969	Art. 15b en art. 15bd Wet VPB 1969	Art. 15b en art. 15bd Wet VPB 1969 en nationale implementatie art. 6 voorstelrichtlijn	Nee

Bijlage 2: Overzicht hoofdstuk 4¹⁴⁷

			Hard ACE	Soft ACE <i>Nationaal</i>	Soft ACE <i>Europees</i>	ACC
Doeltreffendheid	Grondslag	<i>Omvang</i>	+	--	+ -	+
		<i>Waardebepaling</i>	Werkelijke waarde: + - Commerciële waarde: + Fiscale waarde: ++	Werkelijke waarde: + - Commerciële waarde: + Fiscale waarde: ++	+ → ++	Werkelijke waarde: + - Commerciële waarde: + Fiscale waarde: ++
		<i>Correcties</i>	++	++	+ → ++	++
		<i>Renteaftrekbeperkingen</i>	-	+	+ -	n.v.t.
		<i>Totaal</i>	+	+ -	+ - → +	+
	Tarief	<i>Omvang</i>	Vergoeding risicovrij ter beschikking stellen vermogen + risico-opslag: +	Vergoeding risicovrij ter beschikking stellen vermogen + risico-opslag: +	+	Vergoeding risicovrij ter beschikking stellen vermogen + risico-opslag: +
		<i>Tariefbepaling</i>	Riskless rate of return per vermogensverstrekking: + - Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: + - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: - Forfaitair percentage: --	Riskless rate of return per vermogensverstrekking: + - Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: + - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: - Forfaitair percentage: --	-	Riskless rate of return per vermogensverstrekking: + - Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: + - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: - Forfaitair percentage: --
		<i>Totaal</i>	+ -	+ -	+ -	+ -
		Vermogensbijtelling	++	+ -	++	n.v.t.
	Totale beoordeling doeltreffendheid		+	+ -	+ - → +	+
Doelmatigheid	Grondslag	<i>Omvang</i>	--	+ -	+ -	-
		<i>Waardebepaling</i>	Werkelijke waarde: -- Commerciële waarde: - Fiscale waarde: +	Werkelijke waarde: -- Commerciële waarde: - Fiscale waarde: +	-	Werkelijke waarde: -- Commerciële waarde: - Fiscale waarde: +
		<i>Correcties</i>	++	++	+ → ++	++
		<i>Peildata</i>	Momentopname: - Gemiddelde: + -	Momentopname: + - Gemiddelde: -	+ -	Momentopname: - Gemiddelde: + -

¹⁴⁷ De geel, vetgedrukte beoordelingen geven de toetsing van het verbeterde DEBRA-voorstel.

		<i>Renteaftrekbepkeringen</i>	n.v.t.	n.v.t.	- ➔ + -	n.v.t.
		<i>Misbruik</i>	--	-	+ ➔ ++	+
		<i>Totaal</i>	-	+ -	+ - ➔ +	+ -
	Tarief	<i>Omvang</i>	+	+	+	+
		<i>Tariefbepaling</i>	Riskless rate of return per vermogensverstrekking: - Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: + Forfaitair percentage: -	Riskless rate of return per vermogensverstrekking: - Gemiddelde percentage op vreemd vermogen per belastingplichtige: - Rentepercentage op langlopende staatsobligaties: + Forfaitair percentage: -	+	+
		<i>Totaal</i>	+	+	+	+
	Vermogensbijtelling		-	+	++	n.v.t.
	Totale beoordeling doelmatigheid		+ -	+	+	+ -
	Totale beoordeling		+ -	+ -	+ - ➔ +	+ -